

L I E T U V I Ų

DIENOS

JONAS KUTRA, TEISININKAS, LIETUVIŲ PROTESTANTŲ SĄJUNGOS PIRMININKAS

LITHUANIAN DAYS

SEPTEMBER 1988

1988 M. RUGSĖJO MĖN.

LIETUVIŲ DIENOS

LITHUANIAN DAYS

4364 Sunset Blvd., Los Angeles, CA 90029

Telefonas: (213)664-2919

1988, Rugsėjo Nr. 7 (387)
September, 1988 No. 7 (387)

Eina XXXVIII metai Volume XXXVIII

• •

"LIETUVIŲ DIENOS" YRA SUJUNGTO SU "KALIFORNIJOS LIETUVIŲ", LEISTU 1946-49 M.
"LITHUANIAN DAYS" IS COMBINED WITH
"CALIFORNIA LITHUANIAN," PUBLISHED 1946-49

Redaguoja
REDAKCIJĖ KOLEGIJA

Rūta Skirius, Ph.D.
Margis Matulionis, J.D.
Arūnas Barkus, M.S.
English Editorial Staff

Antanas F. Skirius
Leidėjas/Publisher

• •

Straipsniai, autoriaus pasirašyti pavarde, slapyvardžiu ar inicialais, nebūtinai reiškia ir redakcijos nuomonę
Signed or initialed articles do not necessarily reflect the opinion of the editors or Lithuanian Days magazine

Panaudojant medžiagą, prašoma pažymėti šaltinį
Use of material from "Lithuanian Days"
permissible only with indication of this source

Prenumerata atnaujinama automatiškai, nelaukiant atskiro pranešimo. Nutraukdamas prenumeratą, skaitytojas administraciją painformuoja laišku
Subscription will be renewed automatically at expiration date. If subscription is to be discontinued, notice to that effect should be sent to the publication

Leidžiama kas mėnuo, išskyrus liepos ir rugpiūčio mėn.
Published monthly, except July and August

• •

"LITHUANIAN DAYS (ISSN : 0024-2950) is published monthly except July and August for \$20.00 per year by Anthony F. Skirius, Publisher, 4364 Sunset Blvd., Los Angeles, CA 90029. Second-class postage paid at Los Angeles, California. POSTMASTER: Send address changes to LITHUANIAN DAYS, 4364 Sunset Blvd., Los Angeles, CA 90029."

RATES/KAINOS

Single Copy/Atskiro nr. kaina.....\$ 2.00
Yearly Subscription/Prenumerata metams..... 20.00
Honorary Subscription/Garbės prenumerata..... 35.00
Rates in Canadian Dollars/Kainos Kanadiškais doleriais
Yearly Subscription/Prenumerata metams..... 30.00
Honorary Subscription/Garbės prenumerata..... 50.00

FRONT COVER

JONAS KUTRA

was born April 13, 1908 in Šniurkiškių village, dist. Biržai, Lithuania. After graduating from high school in Biržai, he enrolled at the Law School of the University of Vytautas The Great in Kaunas, and received his diploma in Law, 1933.

While attending Law School Jonas Kutra started to work for the Ministry of Foreign Affairs in the Consular Department. He was sent to work in the Lithuanian Consulate in Karaliaučius and Danzig. There he wrote his degree thesis "Pan Europa".

Even as a high school student, Jonas was interested in the international language Esperanto and "co-ops". For a couple of years he gave speeches about Lithuania in Esperanto over a radio station in Kaunas. He organized and was president of a student co-op store in his high school, and later attended quite a few conferences for the managers of co-op stores in Lithuania.

While working in Danzig, he was provoked by the Polish government, punished and held for 2 years under the harshest conditions as a great "spy". After liberation he worked as a Notary Public in Mažeikiai.

He was transferred to Vilnius and worked as the Municipal Court judge, later as a legal advisor.

In 1933 Jonas prepared a German-Lithuanian dictionary, which was edited by State's Editor.

Jonas Kutra was born into a very devout Reform Evangelist family; he inherited a deep devotion for his religion and love of his country from his mother. Even as teenager he was very active in church work and was elected the curator of the church. He attended all the evangelical conferences in Lithuania and followed the same pattern in Chicago, and later in California. At this time he is the president of the Lithuanian Protestant Association.

KNYGOS gaunamos "Lietuvių Dienų" žurnalo redakcijoje

Juozas Eretas — *Valančiaus šviesa už marių*.
Pranciškaus Juro ir jo bendrininkų gyvenimas bei veikla. Redaguoja kun. Antanas Liuima, S.J. V tomas. 354 psl. 24 dol. Išleido 1980 m. Lietuvių Katalikų Mokslo Akademija.

NAUJOS KNYGOS

Petras Klimas *DIENORAŠTIS, 1915-1919*.
Redaktorius — Ž. Mikšys, aplankas — V. O. Virkau. 456 psl. Kaina 20 dol. Išleido 1988 m. Algimanto Mackaus Knygų Leidimo Fondas.

Zefirina Puikytė-Balvočienė *PASKUTINIS PABUČIAVIMAS*. Eilėraščiai. Aplankas ir iliustracijos — Ilonos Brazdžionienės-Kerr. 61 psl. Kaina 5 dol. Išleista 1987 m.

TURINYS/CONTENTS

LIETUVIŠKOJI DALIS

Kas dabar darosi Lietuvoje?.....	3
Spaudoj ir gyvenime.....	4
<i>Hypatija Yčas-Petkus</i>	
Teisininkas ir visuomenininkas	
Jonas Kutra.....	5
"Lietuvių Dienų" žurnalo	
piknikas Los Angeles.....	7
<i>Vytautas Plukas</i>	
Tamsios skaidrės, eilėraščiai.....	8
Karolės Pažėraitės literatūrinis	
palikimas.....	9
<i>Karolė Pažėraitė</i>	
Kraujo balsas.....	10
<i>Vyt. Šiaurys</i>	
50 metų Dievo, bažnyčios,	
ir tautos tarnyboje.....	12
<i>Jurgis Gliuda</i>	
Alės Rūtos "Daigyno" savitumas.....	13
Vaidžiai iš lietuvių veiklos.....	14
ir gyvenimo.....	15

ENGLISH SECTION

Jonas Kutra.....	2
Speech delivered by dr. F. Palubinskas	
at June 1988 Commemoration	
in Los Angeles.....	17
Fire at Chernobyl-Style Reactor	
in Occupied Lithuania.....	18
<i>Daiva Karuža</i>	
Magdalena Stankūnas —	
Impressions of the Past.....	19
Communist writer criticizes Moscow's	
policies in Lithuania.....	19
Black days in June.....	20
<i>Albert Cizauskas</i>	
Fun With a Dictionary.....	21
7,000 Demonstrate Against Ban	
on Public Meetings.....	22
Moscow Decree Bans Meetings	
Disapproved by Authorities.....	22

AUKOS

Lietuvių Dienoms paremti

Rugsėjo mėnesį aukojo:

Po 65 dol. — Fr. V. Radvina
Po 50 dol. — J. Balkūnas, prel. J. Kučingis
Po 25 dol. — A. Markevičius, M. Shalins, E. Stirbys, J. Vyshniauskas
Po 20 dol. — F. Sakal
Po 12 dol. — M. Lemberdienė
Po 10 dol. — K. Bartašius, J. Daugėla, K. Naudžius, A. Šešplaukis, Rev. E. Statkus
Po 7 dol. — K. Savickus
Po 5 dol. — S. Backus, A. Daukantas, A. Galdikas, Fr. M. Kirkilas, C. Kulas, A. Kvečas, A. Naudžiūnas, E. Pakulis, E. Pikelis, G. Radvenis, R. Stirbys, A. Šimkus

Visiems aukotojams, parėmusiems "Lietuvių
Dienas", nuoširdus AČIŪ!
Redakcija ir A. Skirius — Leidėjas

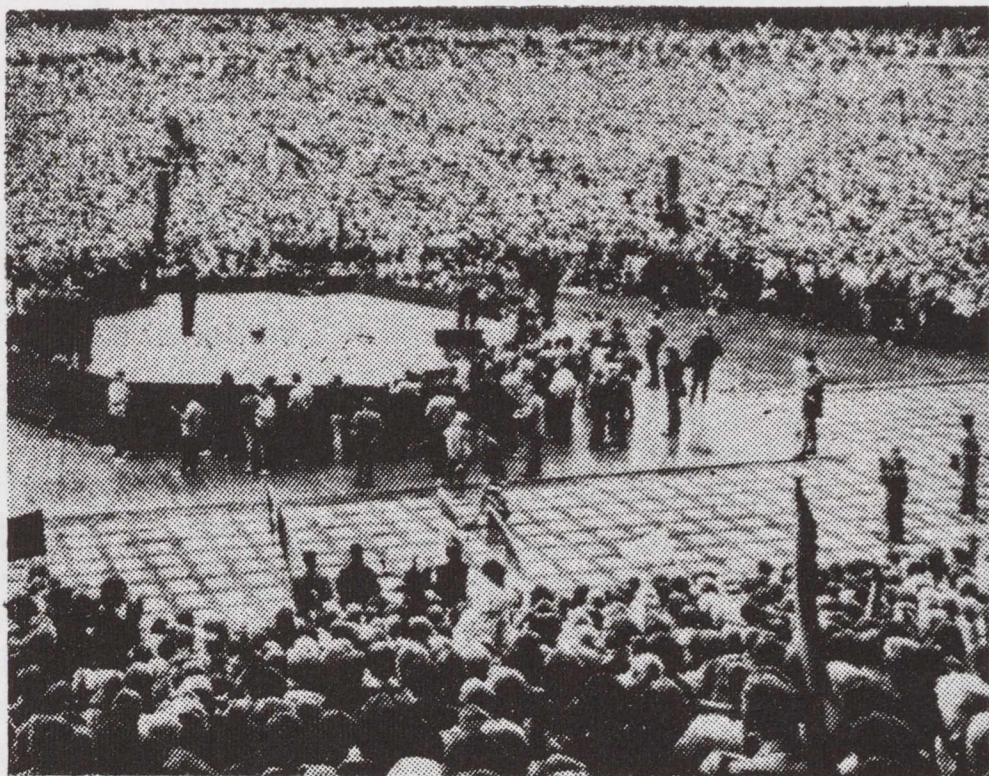
Taigi, kas dabar iš tikro darosi Lietuvoje? Laikraščių nebegalima pažinti — jie pilni polemikų “demokratijos”, “socializmo” griežtai smerkiančių praeities vadų padarytas režimo klaidas bei skriaudas... Mitingas po mitingo Vilniaus Vingio parke, katedros aikštėje, Kaune ir kituose miestuose; išpažintys buvusių enkavedistų, reikalavimai Lietuvai ekonominių, socialinių, politinių teisių, kūrybos žodžio laisvės, reikalavimai paleisti sąžinės kalinius, sugrąžinti tremtinius iš Sibiro lagerių bei priverstino darbo stovyklų; suėjimuose giedamos patriotinės, religinės giesmės, skamba himnas “Lietuva tėvyne mūsų...” plevėsuoja Lietuvos trispalvės vėliavos, žurnalo “Švyturio” rugp. 16 d. numeris, tarp trijų Pabaltijo tautų vėliavų, viršelių puošia lietuviška trispalvė — geltona, žalia, raudona; keliamos Lietuvoje (ir kitų Pabaltijo — Latvijos ir Estijos tautų) autonomijos klausimas, skelbiamos mintys, kad būtina pereiti “nuo negirdėto istorijoje centralizavimo prie federalizmo...” Reikalaujama, kad lietuvių kalba būtų įrašyta konstitucijoje, kaip valstybinė Lietuvos respublikos kalba.

Tik pažvelkime į kai kurias spaudos antraštes:

“Mes iš persautų dainų krašto” (Literatūra ir menas, 88.6.11), “Pragaištingas šešėlis, apie Ždanovo nusikaltimus žmoniškumui, literatūrai, menui ir visai kultūrai” (Tiesa, 88.5.23), “Pasiutusių miltų — pasiutus ir košė” (Literatūra ir menas, 88.7.23), “makurto sindromas” (L. ir m., 88.7.23), “Atsisakyti vulgarizavimo” (L. ir m., 88.5.23), “Tiesa ir tik tiesa” (Gimtas kraštas, 88, nr. 23)... Ir kas įdomiausia, kad pastarąjį straipsnį parašė buvęs enkavedistas, pirmųjų išvežimų tvarkytojas, “liepiamas sąžinės”; o kita rašini išpyškino neva kultūros istorikas, pats lietuvių kultūros faktų klastotojas, niekintojas bei teršėjas, vulgarizatorius. Gindamas nuo Stalino nukentėjusius tokius asmenis kaip komunistas Zigmas Angarietis, išvadose, tarp kitų svajoja apie kažkokias reikalingas sukurti “globalines hipotezes”...

Keliant padarytus nusikaltimus asmenims, žalą tautos kultūrai, kai kurie teisybės ieškotojai “teisėjai” siūlo persitvarkant nesiimti keršto metodų (tai labai gražu ir humaniška) bet leisti, kad pačių nusikaltėlių sąžinė juos nubaustų (į ką labai taikliai išėivijos laikraštyje (“Tėviškės žiburiai”) viena neseniai iš Lietuvos pasitraukusi autorė atsakė klausimu, o kaip, jeigu tie nusikaltėliai sąžinės neturi?

Iš karto buvo kalbama tik apie istorijos “baltas dėmes”, paskui jau imta vartoti “juodos dėmės” nors iš tikrųjų vieno mūsų kultūrininko terminu (“Draugo” vedamajame) jos daugiausia “kruvinos dėmės” ir dar vis nežinia, kaip jas, sukrešusias nuo sužalotų asmenų ir nuo tautos kūno nuplauti, jeigu valdžia ir vykdymo

Apie 240,000 žmonių demonstravo rugpiūčio 23-ą dieną Vingio parke, Vilniuje.

240,000 people demonstrated on August 23 at Vingis park in Vilnius.

KAS DABAR DAROSI

LIETUVOJE?

aparatas, kaip iki šiolei, tebėra “biurokratų” arba tiesiai sakant tos pačios “neklystančios partijos” narių rankose.

Visi tie įvykiai, visa ta persitvarkymo butaforija, tai neįsivaizduotas, nesapnuotas daiktas, sovietų sąjungos valdymo 70 metų, o “tarybinės” Lietuvos daugiau kaip 40 metų istorijoje. Operuojama vardais — asmenų ir įstaigų — keliama aikštėn “išmintingiausio” “tėvo ir mokytojo” žiaurumai, banditizmas, kruviniausios milijonų žudynės ne tik sovietų, bet ir viso pasaulio istorijos eigoje pralenkiančios visus buvusius tironus. Čia jau be jokių išimčių, be jokių atsiprašymų, be jokių susilaikymų ir be baimės, jo ir kitų, mažesnių, jo politiką vykdžiusių teroristų nuo Maskvos iki Vilniaus, iki mažiausio Lietuvos miestelio smerkiami ir atiduodami istorijos teismui.

Vieni, pajutę šiek tiek “atvirumo” bei “persitvarkymo” šūkių suteiktos laisvės, trokšta ir siekia kuo greičiau atsikratyti partinės diktatūros uždėtų ant rankų, kojų, krūtinės ir liežuvių, kiti gi, vadinami švelniu, nekaltu “biurokratų” vardu vis dar laikosi savo pozicijose, gina jas iki paskutiniųjų, laikydamiesi už daugelį metų viešpatavusios jėgos, kaip už pakaruoklio virvės, progai pasitaikius, chamiškai drėbdami “Gaila, kad dabar nebe Stalino laikai”, “Aš jus, rupūžės, galiu kiekvieną pasodinti...”

Lietuvoje viešai veikia du sąjūdžiai: Lietuvos Laisvės Lyga, kuri paskelbė savo programos tikslus, pobūdį ir siekius, ir Lietuvos Persitvarkymo Sąjūdis, kuris jau kelintas mėnuo leidžia savo žinių biuletinį (pradžioje hektografuotą, vėliau spaustuveje spausdintą); skelbiamas sąjūdžio adresas, rėmimo grupių telefonas, tarybos narių pavardės ir telefonai, banko sąskaitos remėjų aukoms...

Masinėms manifestacijoms, mitingams vadovauja ir kalbas sako daugiausia rašytojai — poetai, meno mokslo žmonės, intelektualai. Policija netrukdo arba, retais atvejais, neleidžia burtis, net per aikštę pereiti.

Įvykiai Lietuvoje, Estijoje, Latvijoje (kaip ir visoje sovietijoje) randa atgarsio ir Amerikos, Europos bei pasaulinėje spaudoje, taip pat ir oficialiose įstaigose. Eltos biuletenyje (1988, rugp. m.) rašoma: “Europos Taryba vienbalsiai priimtoje 1987 m. sausio 28 d. rezoliucijoje priminė, kad Sovietų Sąjungos įvykdyta aneksija (pabaltijo tautų — Red.) buvo ir yra akiplėšiškas tautų apsisprendimo teisės pažeidimas. O Europos par-

lamentas savo 1987 m. spalio 12 d. rezoliucija ragina Sovietų S-gos vyriausybę gerbti tautų apsisprendimą ir žmogaus teises Pabaltijo valstybėse. Šių metų liepos 7 d. Europos parlamentas priėmė net trečią rezoliuciją dėl Lietuvos, Latvijos ir Estijos ryšium su demonstracijomis šiose trijose valstybėse. Rezoliucija ragina Sovietų Sąjungą pripažinti Pabaltijo tautų reikalavimus: leisti patiems tvarkyti savo ekonominius bei kultūrinius reikalus, nutraukti rusifikaciją ir šių tautų kalbas vėl laikyti valstybinėmis respublikų kalbomis”.

“Istorija Lietuvai davė šansą, jau antrą kartą šiame šimtmetyje, ir mūsų pareiga jį išnaudoti. partijos konferencijos nutarimai pripažįsta nacionalinių respublikų savarankiškumo reikalavimų lojalumą”... (G. kr. 88, rugs. 1-7 d., K. Žičkus).

Kokia galėtų būti mūsų reakcija ir pagalba? Vieno jų “biurokrato” perspėjimu: “Čia mūsų, Lietuvoje gyvenančių, reikalas, — neikiškite prie jo pirštų!”

O ar mes ne lietuviai? Ar Lietuva ne mūsų tėvynė, ir ar mums ne vistiek, kas ten vyksta, kas visa tai daro ir kokie to viso rezultatai gali būti?

Elta, Vliko informacijos žinių biuletenis perspėja:

“Vertindami šiuos visus švykius, mes turime būti ypač atsargūs savo žodžiuose bei veikloje, kad nepakenktume bendrai kovai už Lietuvos laisvę. Visomis galimomis jėgomis (ir būdais —Red.) remkime šią kovą dėl laisvės ir nepriklausomybės atgavimo”.

O ką mano mūsų skaitytojai?

Spaudoj ir gyvenime

Jaunieji sovietinės Lietuvos istorikai

APIE NAUJĄ LIETUVOS ISTORIJA

Gorbačiovui leidus ir paskatinus laisviau ir kritiškai prasižioti apie Rusijos ir Kremliaus užgrobtą tautų istoriją, subruzdą Sovietijos kultūrinę ir dargi partinę inteligentiją, o su jais kiek pradrįso ir Lietuvos kultūrinis bei „tarybinis establišmentas“... Jau per daugeli puslapių Vilniaus ir Kauno spauda atpasakoja įvairias diskusijas apie istorinį romaną bei kitas Lietuvos istorijos problemas.

Ikandin yra pasirodę ir tikrai vertingu pasisakymų, smerkiančių pvz. 1941 metų birželio trėmimus, arba pateisinančių tūkstančių lietuvių išbėgimą į Vakarus, karui baigiantis. Ir jau nė nesuskaitytume, kiek paskelbta skaudžių priekaištų draugui Stalinui ir Brežnevui (vis tik tiems dviem kaltininkams...). Taip pat apstu kritikos sovietiniam gyvenimui, reikalavimų atitaisyti klaidas, pasmerkti nusikaltėlius, vykdyti *perestroikos* pažadus ir — sugrįžti prie „tikrojo“ Lenino mokslo, išmintingo socializmo statybos, kurią sužalojo ir „sustagnavo“ aniedu nusikaltėliai...

Gorbačiovui paraginus peržiūrėti Sovietijos istoriją, ištaisyti partinių istorikų klaidas, užpildyti „baltąsias dėmes“, pagaliau šokosi gint reformas ir tarybiniai Lietuvos istorikai. Per pirmas diskusijas bene drąsiausių kritikos minčių pareiškė jaunosios kartos visiškai sovietų aplinkoje išugdytas istorikas Alfonsas Eidintas, prieš kurį laiką lankęsis ir Amerikoje tyrinėti lietuvių išeivijos praeitį. O istorikas J. Jurginis dargi pripažino, kad esanti moksliskai vertinga ir A. Šapokos 1936 metais redaguota **Lietuvos istorija**, — bet tik ligi Lietuvos nepriklausomybės laikotarpio, kuomet ji staiga tampa „neobjektyvi“, „nemokslinė“ ir „fašizmo“ propaganda...

* * *

Iš anksto buvo aišku, kad šiemet ateis laikas paminėti vieną labai svarbią, bet dvejoją sukaktį — nepriklausomos Lietuvos valstybės atstatymo septyniasdešimtmetį. Tai buvo dingstis pasireikšti tarybiniam istorikams, kurie ta proga pakartotinai dėstė jau žinomas bolševikinių istorijos institutų direktyvas pageidaujamai naujosios Lietuvos istorijai sukurti.

Štai kelios svarbiausios tų sovietinių istorikų tezės: —

Lietuvos valstybingumo ir nepriklausomybės atstatymas skaitytinas ne nuo 1918 m.

vasario šešioliktosios, bet nuo 1918 m. gruodžio 16 dienos V. Kapsuko manifesto įkurti „tarybų valdžią Lietuvoje“ (pagal Stalino leidimą ir įsakymą)...

Vasario Šešioliktoji esanti mažai reikšminga data, nes tada buržuazijai dar nepavyko įsteigti nepriklausomos valstybės...

Buržuazinė 1920-40 metų Lietuva priklausė nuo Vakarų imperialistų, persekiojo „pažangiąją“ srovę (t.y. komunistus), jos nepriklausomybė buvo ribota (paprastai rašoma su kabutėmis)...

1940 metų vasarą susidarė „revoliucinė situacija“, įvyko „socialistinė revoliucija“, kuri nuvertė buržuazinę valdžią atstatė Tarybų santvarką ir savanoriškai įsijungė į Tarybų Sąjungą...

Tai tik kelios bolševikinės tezės, sugalvotos kompartijos vadų, kartojamos ir dėstomos sovietinių istorikų. Aiškiai matyti, kad jos prasimanytos, absurdiškai sudėstomos paneigti Lietuvos nepriklausomos valstybės egzistencijai ir pagrįsti kremlinės okupacijos pateisinimui. Tuo stengiamasi užtrinti Lietuvos nepriklausomybės atstatymą ir valstybinį gyvenimą, kaip trumpą ir nereikšmingą buržuazijos viešpatavimo laikotarpį — ir tuo pat metu rodyti, kad komunistinės Lietuvos valstybė irgi buvusi „įkurta“ jau prieš 70 metų, tik josios veikimas Lietuvos buržuazijos ir užsienio interventų laikinai buvęs sukludytas. Bet 1940 metais, komunistų partijai vadovaujant, „tarybinė santvarka“ Lietuvoje vėl buvo atstatyta ir klesti jau 48 metus...

Glasnosties laikotarpis iki šiol parodė nemažą minties laisvumo, kritikos, tiesos ieškojimų, sovietinio režimo blogybių nukaukavimo, — bet pagrindiniai okupuotos Lietuvos aiškinimai ir aptarimai, kaip regime, po senovei liko tie patys: kremliniai, melagingi, pramanyti, absurdiški.

* * *

Jaunieji sovietinės krypties istorikai Lietuvoje, kaip minėtasis A. Eidintas, Henrikas Sadžius ir kiti neseniai tarybinėje spaudoje vedė aiškiai sutartą akciją įrodinėti, kad tariamasis nepriklausomos Lietuvos laikotarpis buvęs tik buržuazinių partijų kova dėl valdžios lovio ir kad prezidentas A. Smetona taip nugyvendino Lietuvos politinę buitį, jog tapo visų nekenčiama, turėjo išbėgti užsienin, niekas su juo čia nesiskaitė, — o tuo tarpu Lietuvos liaudis pagrįstai ir teisėtai perėmė valdžią ir pasuko nauju keliu. Jokių raudonosios armijos okupacijų nebuvo girdėti, jokie slaptieji Ribbentropo ir Molotovo sandėriai padalyti Lenkijai ir perleisti Maskvos žiniai Baltijos valstybės mūsų istorikams nežinomi (o jei ir girdėti, tai turbūt, tik prasimanyti antitarybiniai šmeižtai)...

Kultūros barų žurnalo š.m. šeštame ir septyntame numeriuose istorikas Eidintas jo atrinktais duomenimis specialiai įrodinėja

prezidento Smetonos žlugimo aplinkybes ir priežastis, dėsningai privedusias prie tarybinės valdžios atsteigimo Lietuvoje. Ir jau pačiame savo studijos įvade išdėsto visas pagrindines kremlines tezes su įprastais melais ir klastotėmis.

Jis čia teigia, kad 1) šiemet tikrai sukako Tarybų valdžios Lietuvoje septyniasdešimtmetis (nuo 1918 m. gruodžio 16 d.); 2) per tą laiką vyko bekompromisinė ir žūtbutinė proletariato kova su buržuazija, „kam priklausys politinė krašto valdžia“; 3) kova buvo laimėta 1940 metais, Lietuvos komunistų partijai vadovaujant (!); 4) priešininkai (buržuazija, Smetona...) buvę stiprūs, gudrūs, labiau prityrę...

Bet Eidintas, Sadžius ir kiti dabar uoliai toliau įrodinėja, kad tie priešininkai vistiek, ypač Smetona, neturėję liaudies pasitikėjimo, subankrutinę ir galiausiai be pasipriešinimo atidavę valdžią komunistams ir „pažangiajai lietuvių tautos daliai“...

Sunku suprasti, ar ir dabartiniais glasnosties laikais Lietuvos sovietiniai istorikai tiki, kad lietuvių tauta tikėtų jų teorijomis ir tezėmis, visiškai priešingomis ar skirtingomis, negu būta tikrovėje.

Antra vertus, kad kremlinis imperializmas Baltijos tautų ir Lietuvos laisvės klausimais nėra nė trupučio atsisakęs savo tradicinio grobuoniškumo. Tai dar būtų galima suprasti, bet yra skaudžiau matyti, kaip tam išūliai ir begėdiškai buvo išmokyti tarnauti jaunesnieji sovietiniai istorikai lietuviai.

Carų laikais tokių lietuvių nebūdavo. Ir jau tada gyveno Simonas Daukantas.

A. Daujėnas

Netrukus išeina iš spaudos

Bernardo Brazdžionio

nauja poezijos knyga

PO AUKŠTAISIAIS SKLIAUTAIS,

laimėjusi L. B. Kultūros premiją.

Tekstas jau surinktas ir atiduodamas spaudai.

Visi, kurie norėtų įsigyti knygą sau ar duoti dovanų, prašomi pranešti, kieno vardu ir adresu ir kiek egz. siųsti. Taip pat prašome pažymėti, ar norima gauti dedikaciją, kieno vardu ir autografas. Tikimasi, kad nemažai knygų bus siunčiama į Lietuvą.

Tiksli kaina dar nežinoma (gali būti apie 10 dol., plus įpakavimo ir pašto išlaidos). Atsilyginti — knygą gavus. Taip pat ir platintojai prašomi pranešti kiek egz. siųsti. (Sumažinti persiuntimo išlaidas galite užsisakyti ir pas knygų platintojus).

Knygos bus spausdinama tiek, kiek bus gauta užsakymų.

Užsakymus siųsti adresu: „Lietuvių Dienų“ administracija, B. B. knygos užsakymas. 4364 Sunset Blvd., Los Angeles, CA 90029.

LIETUVIŲ DIENOS, 1988, RUGSĖJIS

TEISININKAS IR VISUOMENININKAS

JONAS KUTRA

Ši pavasarį žinomas teisininkas-visuomenininkas Jonas Kutra atšventė savo 80-ties metų sukaktuves. Gimtadienio minėti į jo namus Santa Monikoje, Kalifornijoje, susirinko artimų draugų būrys. Susirinkusieji apgailestavo, kad Jonas nebeturi savo ilgų metų gyvenimo draugės — žmonos Antaninos, išlydėtos į Amžinybę prieš metus. Savo gimimo sukaktį J. Kutra atšventė gerų draugų tarpe: vaikų neturėjo, o dauguma giminių likę ok. Lietuvoje.

Su žmona Antanina
John Kutra with his wife Antanina

J. K. ėjo ilgą ir gana nuotykingą gyvenimo kelią nuo Biržų, kur brendė ir mokėsi, iki laimingo isikūrimo svetingos Amerikos vakaruose. Kaip ir tūkstančiai lietuvių, paliko Lietuvą, vengdamas karo ir bolševikinio teroro.

Abu su žmona, kelionę į Vakarus pradėjo pėsti — iš Vilniaus traukė Kybartų link, vėliau kitomis priemonėmis pasiekė lietuviams gerai pažįstamą Dresdeną.

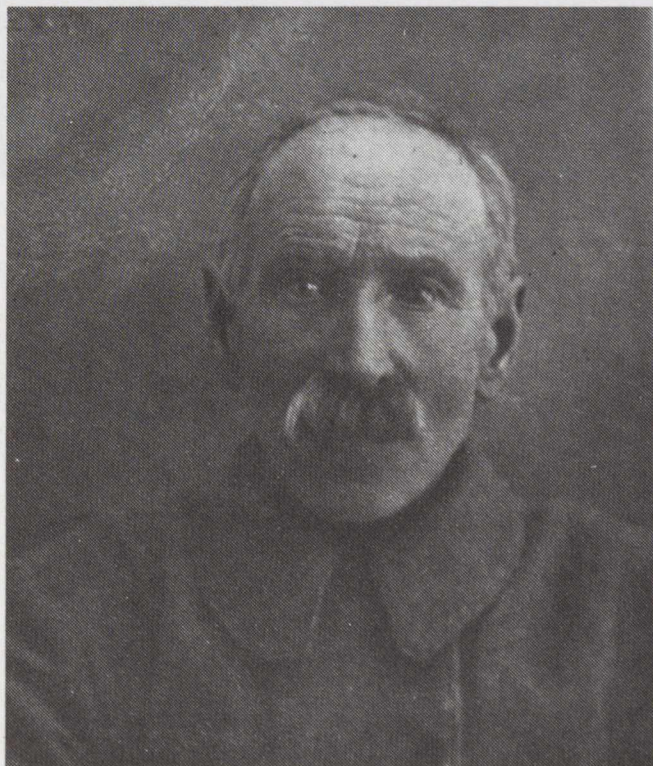
Jeigu paklaustum J. Kutrą, kas jis toks, be abejo, atsakytų pirma, kad lietuvis, antra — biržietis. Daugelis lietuvių didžiuojasi savo gimtąja vieta, bet biržėnai, kaip jie save vadina, šiuo atžvilgiu, niekam pirmos vietos neužleidžia.

Jeigu kas paklaustų, kas yra tas Jonas K. — atsakytume, kad tai geras savo tėvynės ir savo Bažnyčios sūnus.

Gimęs 1908.IV.13 d. Šniurkiškių kaime, Evangelikų Reformatų šeimoje, J. K. neužmiršta, kad jis kilęs iš to paties krašto, kaip ir didieji savo krašto ir tikėjimo gynėjai — Biržų ir Dubingių kunigaikščiai Radvilai.

J. Kutros motina Elzbieta Pavilonytė-Kutrienė.
John Kutra's mother Elzbieta Pavilonytė-Kutra

J. Kutros tėvas Jurgis Kutra
J. Kutra's father Jurgis Kutra

Tėvai — Elzbieta (Pavilonytė) ir Jurgis Kutros buvo vidutiniai ūkininkai. Šeima (4 sūnūs ir 1 dukra) sunkiai vertėsi, nes toje pelkėtoje apylinkėje žemė buvo nederlinga. Tėvai mokslo neturėjo, bet norėjo, kad vaikai išeitų į šviesą.

Gimnazistas-esperantininkas
John Kutra in High school, a student of Esperanto

“Diplomatas”, pradėjęs tarnybą Užsienio Reikalų Min-joje

Diplomat John Kutra started his career in the Lithuanian foreign ministry

Mok. Jurgis Kutra, padėjęs Jonui baigti mokslus

Brother Jurgis Kutra, teacher, helped John to get education

Vyresnieji broliai paruošė J. K. egzaminams, o eidamas į Biržų gimnaziją, kurią baigė 1926 m., gyveno pas brolių Jurgi, gimnazijos mokytoją, kuris dėstė lietuvių kalbą ir pasaulinę literatūrą. Jonas K. taip gerai mokėjo lietuvių kalbą, kad brolio Jurgio paprašytas, padėdavo taisyti gimnazistų rašinius. Jurgis Kutra buvo veiklus Ev. Reformatų bažnyčios narys ir buvo jos kolegijos sekretorium, kas, be abejo, turėjo didelės įtakos ir į Joną, be to, ir jų motina buvo labai religinga. Palyginant jauno amžiaus J. K. buvo išrinktas Bažnyčios kuratoriumi (rūpintojo pareigoms); dalyvavo metiniuose Sinoduose Biržuose ir tremtyje — Čikagoje, IL, kur kelis kartus buvo išrinktas Sinodo direktoriumi. Apsigyvenęs Kalifornijoje, nuo pat pradžios rėmė, ėjo įvairias pareigas Lietuvių Protestantų Sąjungoje; šiuo metu yra tos s-gos pirmininku.

Gimnazijoje J. K. buvo uolus mokinys, anksti susidomėjęs platesniais akiračiais, nežiūrįnt to, kad pokariniiais metais visko trūko, neišskiriant nė vadovėlių, — tekdavo naudotis mokytojų diktuotais užrašais. Dar gimnazijoje būdamas susidomėjo tarptautine esperanto kalba ir kooperatyvų idėja — vedė gimnazijos kooperatyvėlį. Vėliau dalyvavo kooperatyvėlių vedėjų suvažiavime Kaune.

Baigęs gimnaziją, išvažiavo į Kauną ir įstojo į Vytauto Didžiojo universiteto Teisių Fakultetą. Gavo kuklią valdžios stipendiją iš kurios gyveno gana “studentiškai”, tuojau įsijungė į Studentų atstovybę ir Varpininkų draugiją, kuri laiką buvo jos pirmininku. J. K. redagavo “Moksleivių varpus” ir pradėjo reikštis žurnalistikoje. Porą metų per Kauno radijofoną esperantu skaitė paskaitas apie Lietuvą. 1930 m. išklauses universiteto kursą, pradėjo dirbti Užsienio Reikalų Ministerijos konsulariniame skyriuje. Vėliau buvo pasiūstas į Lietuvos Gen. Konsulatą Karaliaučiuje, kur baigė rašyti diplominį darbą “Pan Europa”

(pas prof. M. Roemerį) ir 1933 m. gavo teisininko diplomą. Sekančiais metais buvo pasiūstas į Gdynę (Danzig) ELTos korespondentu. Lietuvai su Lenkija tuo metu neturint jokių diplomatinių santykių, J. K. faktinai veikė kaip konsuliarinis agentas, tarpininkaudamas korespondencijai į Lenkiją ir iš jos, įskaitant

1939 metais išlaisvintas iš kalėjimo, J. K. grįžo į Kauną, atgal į Užsienio Reikalų Ministeriją. Po pusmečio išvyko į Mažeikius, kur buvo paskirtas notaru. Ten susipažino su vilniete Antanina Vlasovaite ir ją vedė. Vėliau paskirtas Vilniaus Apylinkės Teismo teisėju, po kiek laiko dirbo juriskonsultu Vilniaus Ap-

V. Vokietijoje, Hanau stovykloje su UNRRA direktorium

John Kutra (standing, at right) with the UNRRA director at the DP camp in Hanau, W. Germany

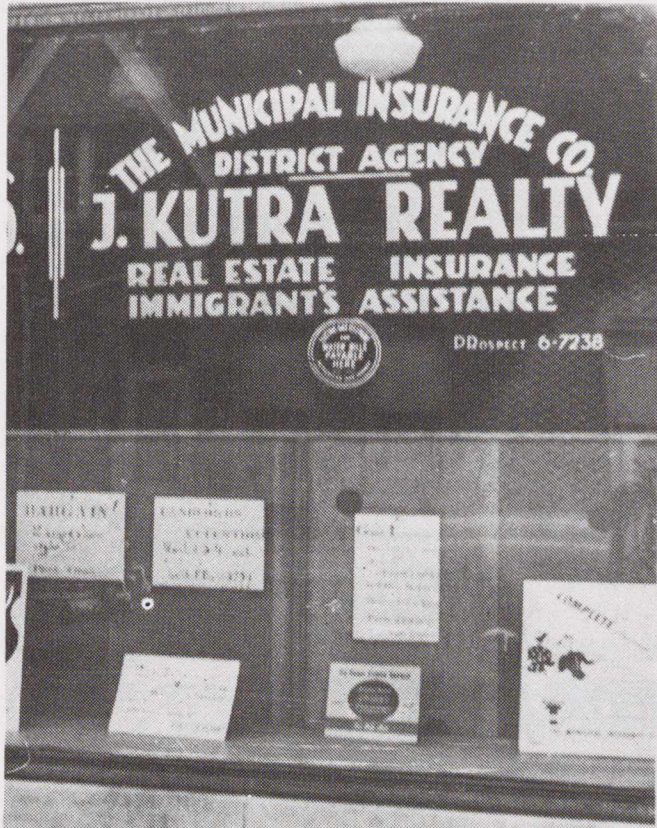

Atsisveikinimas su giminėmis Vilniuje, 1987 m.

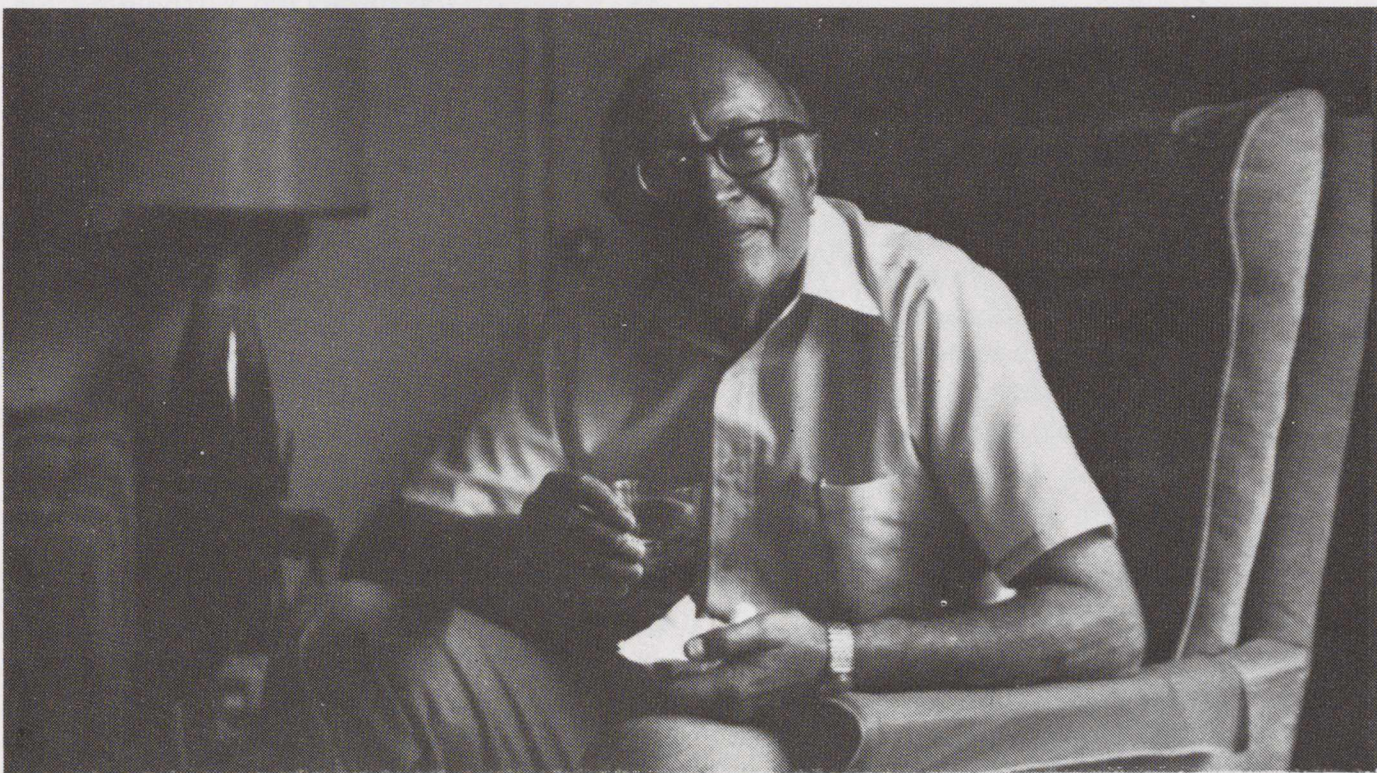
John Kutra with relatives in Vilnius, 1987

ryšius su lietuvių veikėjais Vilniuje ir t.t. Taip pat tarpininkavo vizų ir pasų reikalais Karaliaučiuje; daug keliavo. 1937 m., jam vykstant per vad. Lenkų Koridorių, buvo Lenkijos pareigūnų suimtas (apkaltintas šnipinėjimu), nugabentas į Gdynią tardymui ir nuteistas dviem su puse metų kalėjimo; iš pradžių Torunėje, vėliau Pamares kalejime buvo laikomas vienutėje, be jokių ryšių su pasauliu. Sako, kad galėjęs kančias atlaikyti, nes visą laiką skaitė bibliją ir meldėsi.

skrities viršininko įstaigoje; pradėjo verstis advokatūra. Gerai mokėdamas keletą kalbų, gynė įvairių tautybių vilniečius. Antrajai sovietų okupacijai artėjant, su žmona pasitraukė į Vokietiją, kur gyveno Bad Nauheim. Buvo pakviestas vadovauti Hanau stovyklai, kurioje buvo virš 3000 lietuvių. Ten būdamas dėstė anglų kalbą, tuomi paruošdamas pabėgėlius emigracijai. Vėliau dirbo Frankfurte, Church World Service įstaigoje, kuri teikė visokeriopą pagalbą pabėgėliams.

Čikagoje "biznieriūs"
John Kutra's business in Chicago

Namuose poilsiauja
Relaxing at home

Su brolio pagalba atvykęs į J.A.V., pradžioje apsistojo Rockforde, vėliau persikėlė į Čikagą, kur dirbo Amerikos Lietuvių Taryboje, kaip reikalų vedėjas. Iš ALT pasitraukęs įsteigė Vertimų ir Patarimų biurą, padėdamas naujiesiems ateiviams susirasti darbus ir butus; išgijo teises dirbti apdraudos, sąskaitybės ir nekilnojamo turto pirkimo-pardavimo srityse, kas ir buvo jo pragyvenimo šaltiniu. Žmona, Antanina, dirbo fabrikuose, vėliau ištaigose; jautrios širdies moteris, kuri ir pati nedaug turėdama, siuntė siuntinius Europoje vargstantiems giminėms ir draugams, nenutraukė šelpimo net ir gyvendama Kalifornijoje, kur sąlygos buvo daug geresnės negu Čikagoje.

Jonas Kutra teikė visokią paramą Čikagoje įsikūrusiai Liet. Ev. Reformatų Bažnyčiai Tremtyje, kuriai ir dabar ištikimai dirba, — rėmė kitas lietuviškas organizacijas: Lituanistikos Institutą, Vasario 16 gimnaziją, Susivienijimą Lietuvių Amerikoje, Tautos Fondą ir kt.

Išgyvenę Illinois valstijoje virš 20-ties metų, Kutros atvyko į Kaliforniją ir aktyviai dalyvavo Santa Monikos Lietuvių Klube, rėmė labdaros darbus, toliau siuntė siuntinius į Vilnių ir Trakus, Suvalkų Trikampį.

Pensijon pasitraukus, atsirado daugiau galimybių bendradarbiauti spaudoje; jo studijos, straipsniai, knygų recenzijos tilpo žurnaluose: "Varpas", "Mūsų sparnai" ir laikraščiuose "Naujienos", "Tėviškės žiburiai" ir kt. Domėjosi knygų leidimu; dar Lietuvoje paruošė Vokiečių-Lietuvių kalbos žodyną, Čikagoje išleido poeto Antano Rūko knygą. Kalbėjo per radijo temomis: Vasario 16-toji, BALF-o dešimtmetis, Devenių Kultūros fondas; kalbėjo apie sukaktuvinius dr. D. Zaunių ir dr. K. Grinių; rašė ir teberašo korespondencijas laikraščiams.

J. Kutros manymu, paminėtini jo straipsniai: Vilniaus universiteto 400 metų, "Aušros" šimtmečio, Steigiamojo Seimo sukaktuviniai

straipsniai, 69-tasis Esperantininkų Kongresas Kanadoje; straipsniai pagerbiant kartografa pulk. J. Andrių, mokytoją Jurgį Kutrą, žurnalistą Vladą Bakūną ir studijos apie didžiulius reformatorius — M. Liuterį ir J. Huss'ą; aušrininką A. Vištelį ("Adomas ir Ieva kalbėjo lietuviškai"), Liudviką Gediminą Rėzą (1776-1840), Martyno Yčo atsilankymą pas Popiežių Benediktą XV (1916 m) ir Reformaciją Lietuvoj XVI šimtmetyje. Iš knygų recenzijų: "Eglė (L. Malinauskaitė-Šliūpienė"; Dr. V. Sruogienė (1985 m.).

J. Kutra iš jaunystės mėgsta: keliones, knygas, rašymą, filateliją, esperanto kalbą ir šachmatų; gyvai domisi žmonėmis. Dar studentu būdamas, išvertė veikalą "Ankstyvoji senatvė ir kova su ja" ir, greičiausia, knygą versdamas daug išmoko, nes ir metų naštos prislėgtas neprarado jaunatviškos dvasios.

Hypatija Yčas Petkus

"Lietuvių Dienų" žurnalo piknikas, Los Angeles

Tradicinis "Lietuvių Dienų" žurnalo piknikas, įvykęs š. m. rugsėjo 4 d., nežiūrint ilgo "Labor Day" savaitgalio ir Kaliforniją užpuolusio karščio (tik 110 F.), gerai pavyko.

Atsilankė apie 200 viešnių ir svečių, net ir iš Lietuvos.

Už tokį pasisekimą rengėjai labai dėkingi visiems ir visoms, kurie suprasdami lietuviškos spaudos finansinę padėtį, tiek daug savo darbu prisidėjo. Lietuviškus pietus paruošusioms ir talkininkavusioms: O. Orlovienei, vyriausiajai šeimininkei ir jos padėjėjoms — V. Baltušienei, Juditai Paškauskienei, Onai Kantienei, Onai Naudžiuvienei, J. Jakubėnienei; baro talkininkams: Emiliui Veimeriui ir J. Orlovui; loterijos talkininkams: Mykolui Naujokaičiui, Feliksui Masaičiui, Vincui Skiriui, Valentinui Varnui; bilietėlius maistui ir gėrimams parduvinėjusiems Arūnui Barkui ir Rūtai Skiriūtei; knygų pardavėjui Valentinui Varnui. Visų darbų koordinavo — Vincas Skirius.

Didelis ačiū Petronėlei ir Juozui Olšauskams, Kestui Uldukiui tvarkiusiems salę ir virtuvę.

Labai dėkojame kun. dr. A. Olšauskui, parapijos klebonui, davusiam leidimą naudotis sale ir per pamokslus garsinusiam žurnalo pikniką; ačiū ir radijo valandėlės valdybai už garsinimą radijo bangomis.

Labai, labai ačiū ir visiems atsilankiusiems, kurie nežiūrėdami karščio gausiai suvažiavo, atsivežė svečių; visiems "L.D." žurnalo skaitytojams, gausiai pirkusiems loterijos bilietėlius.

Pirmas loterijos laimikis, — kun. J. Domeikos dovanotas įrėmintas paveikslas (aliejus), teko losangelietei Rymantei Barauskaitei; **antras — 300 dolerių**, grynais, — P. Jonikui, Riverside, IL. Kiti laimėtojai bus paskelbti vėliau.

"Lietuviai Amerikos Vakaruose" laikraščio 100 dol. premija, skirta jauniems žurnalistams, laimėjo Gailė Radvenytė.

Visiems, darbu ir aukomis, prisidėjusiems prie žurnalo parėmimo, nuoširdžiai dėkojame "Lietuvių Dienų", "L.A.V." redakcijos ir administracija

NAUJOS KNYGOS

Marijaus Blyno "**Lietuvos senovės paminklai**", 262 pusl. gausiai iliustruota, su visų Lietuvos senovės pilių istorijomis. Išleido Kęstučio Jeronimo Butkaus Fondas. Kaina 10 dol.

P. Bagdono "**Likimo antspaudas**", eilėraščiai. 114 pusl. Kaina 5 dol. Išleido Kražiškių Samburis, Čikagoje.

Knygos skyrius "**Ka šerdis prabela**" — poezija žemaitiškai.

TAMSIOS SKAIDRĖS

Prologas

Sudiev, Lietuva!
man linksma buvo
savo gyvent šalelėj...

Ant. Baranauskas

velkasi
duonos
alkani
laisvės
neištveriamą
išgyventi lemta
neviltyje
pilka eiseną
slenka
kapų tyloje
demonų vergai
vargani
žmonijos sąžinės
užmiršti

DIDVYRIŲ DAINA

stypčiodami
sniege
prie Andziobos
lagerio vartų
šaltyje
lietuviai latviai
estai lenkai
ukrainiečiai
kieti visi
buve piliečiai
lietuviai pirma
užtraukė
AUGO KIEME KLEVELIS
iš paskutiniųjų
daina
lagerio bokštams
karti
pritrenkė
beveidžius
kilni dvasia
nekaltų
klausėsi
snaigės
sustingo
mirties vamzdžiai
grąsino
urzgūs šunės
zujo
kraujo ištroškė
tykojo
spyglių vielose
mirtis
taigoje
gaujos
alkanų vilkų
laukė
beviltiškumas
smaugė
kelia į laisvę
rodys
per amžius
lietuvio dvasia
laisva visada

Epilogas

erdvus ir ištaigingas mano namas
gyvenimas persotintas turtu
dryksodamas paplūdimy Bahamų
sąžinę apmirusią gaivinu.

TUNDROS MADONA

mama su dukrele
tundroje
žeminėj drėgnoje
lindėjo
lyg pelytės urve
aimanavo
nelaimingiems
svetimiems
pasakojo
tėvynėje savo
dainavo
lakštingala suokė
javai
bangavo
Baltija
laisvėje
ateitį augino
atūžė
staigi audra
krūvina
siuto
neviltis
siautė
grandinės
aštrios
nelaisvėje
seklių ausys
stačios
motinai ir dukrelei
tremtyje tremtis
tolyn į šiaurę
tundroje
plytinėj
karštas plytas
iš krosnies
lyg išlikimo kraitį
krovė
pirštai
iki kaulų
pradege
pekliškai gelia
žaidžios gyvos
nemokėjai
liežuviu
už dantų laikyti
graždanka
barė
dvokianti
žuvienė
duonos riekutė
ašakom sprangi
ašarom suvilgyta
auksu svari

JUODI JURGINAI

laisvė sušaudyta
krašte
tvino kančia
svetimų atnešta
baimė bujojo
nekalti
naktį dieną
virpėdami
žado nustojo
stotyse
šeimas draskė
durtuvai
dieną naktį
neviltį nešė
pamišo seneliai
vagonuose
klidėjo vaikeliai
ligoje
mirtis tūnojo
tėvynėje
pavojus
šakojos
piktžolės
darželiuose
juodi jurginai

MIRTIES ŽVEJĖ

vežė vežė
vežė ir vežė
sustojo
ir vėl vežė
pasaulio gale
pasibaigė bėgiai
Lenoje
tinklą vilko
sesuo
ledinėj srovėje
ligi krūtų šlapia
likimą savo
žvejojo
mirtį
sustingusi
šąlo
kas naktį
alkana
sapne
tėviškės
ieškojo
brolio

(jisai
prie Obės
tundroje
pasiklydo
už vielų
nebesugrįžo)
kramtė ją
ilgesys tėvynės
tirpdė jai
amžiną sniegą
neviltyje
nepaskęsti
Lenoje
skandino
savižudybę
dūmojo
išvysti
gimtinę
aplankyti
jaunystę

ŽMOGĖDROS

Algirdukas
miškuose
prie Uralo
septynmetis
mažiukas
gyvenimo nematęs
į piktą
žmogėdros pasaką
pateko
tėvelis
vagone sukrito
išmetė šaltą
į šaltį
baltą
senelį
medkirtį
mirtis pakirto
miške
kraujais užspringo
varguose skendo
mamytė
sielvartu užsikrimto
amžinai užsimerkė
Algiukas verkė
be tėvų
našlaitis
be tėvynės
lemties neperprato
alkanas
vienišas
basas

KRAUJO ORGIJA

Kengire
Norilske
Karagandoj
Vorkutoj
lėbavo kančia
Salomės šokyje
giltinė plika
siautė
krauju girta
nekaltų angelų
dangaus apleistu
tėvynėje
šypsena
mirė
laisvas mostas
pražuvo
žmogus
sutraiškytas
šapelis taigoje
medžio kryželis
seniai
dulke virto
brolio
kapą
sesers
prarijo tundra
šiaurėje
laukiniam vilkui
ašara ištryško

PAKIRSTI AŽUOLAI

purvini
balti skudurai
ant nugaros
1 A 252 P
ant rankovės
skaisčiai juodi
tai pavardė vardas
kilmė ir kaltė
kankinių vilkstinė
ilga ilga
šliaužia sniegu
amžinu išalu
lėtai lėtai
pūgoje
pančioja sniegas
suklupsį
šūvis į pakaušį
tundroje
išsekė kūnai

Karolės Pažėraitės literatūrinis palikimas

Šių metų birželio mėn. 8 d. Putname (Conn.) N. Pr. Marijos Seselių Sodybos senelių namuose mirė rašytoja karolė Pažėraitė, bebaigianti 85-tuosius metus, keletą metų sunkiai sirgusi ir nebegalėjusi paruošti spaudai savo paskutiniųjų literatūros darbų.

K. Pažėraitė buvo gimusi 1903 m. rugp. 6 d., mokytojo šeimoje, Krasnike, Liublino gubernijoje.

Pradžios mokyklą lankė Veiveriuose ir Kapčiamiestyje, gimnaziją lankyti pradėjo Maskvoje. Pirmojo pas. karo metais likimas jos tėvų šeimą blaškė iš miesto į miestą, todėl ir Karolei gimnaziją teko lankyti net keliuose miestuose: Voroneže, kur lietuviai karo pabėgėliai buvo įkūrę savo gimnaziją, vėliau Mariampolėje, o baigė — Kaune "Pavasario" gimnaziją 1927 metais. Įstojo į V. D. universiteto humanitarinį fakultetą, studijavo lietuvių ir prancūzų literatūrą pas prof. V. Mykolaitį ir prof. V. Dubą.

Išklausiusi kursą, kurį laiką mokytojavo, vėliau dirbo Užsienio Reikalų ministerijoje mašininke, bei nuo 1938. 9., Lietuvos pasiuntinybėje Varšuvoje, po to Maskvoje.

Dar lankydamą gimnaziją 1925 m. K. Pažėraitė debiutavo eilėraščiais "Naujojoje Vaidilutėje", pasirašydama slapyvardžiu Ežerų karalaitė, o jau būdama studente, 1929 metais "Naujojoje Romuvoje" išspausdinta novelė (pavarde pasirašyta) "Degančios žvakės", kuri atkreipė didesnę skaitytojų dėmesį. Tuo metu, kai skaitytoją jaudino J. Paukštelio sentimentalios meilės istorijos ir Nelės Mazalaitės legendiniai pasakojimai, prasimušti pro ją ir kitų to meto jaunų beletristikos talentų dominavimą buvo nelengva. Negalėjo būti palanki jaunai beletristei kūrybos atmosfera nė diplomatinė raštinė.

1936 metais "Sakalo" grožinės literatūros leidykla išleido K. Pažėraitės didesnę apysaką "Nusidėjėlė", kurioje vaikiška, neapgalvota klaida, prieš šv. komuniją vėliau skaudžiai atsiliepia mergaitės psichologijai. Jaunimą, ypač moterišką, apysaka domino ir jaudino.

Iš Lietuvos K. P. pasitraukė 1944 m. ir gyveno V. Vokietijoje, "išvietintų" asmenų stovyklose, iš kur 1948 m. emigravo į Braziliją ir apsistojo Sao Paulo mieste, kur buvo naujai atvykusių ir daugiau lietuvių, kūrėsi organizacijos, mokyklos. Kurį laiką K. P. dirbo mokykloje ir dalyvavo kultūrinėje veikloje. Čia 1953 m. buvo išleista antroji apsakos "Nusidėjėlė" laida. Čia parašė ir 1954 m. išleido apsakymų rinkinį "Didvyrių žemė" (iš kur paimta ir šiame "L. D." nr. spausdina ma apysakaitė "Kraujo balsas").

Dar prieš pat išsikėlimą į Pietų Ameriką, 1948 m. Vokietijoje, Eichstaett-Rebдорfe "Sūduvos" leidykla buvo išleidusi jos dviejų dalių romaną "Liktūnas", kur vaizduojamas vienos šeimos gyvenimas nepriklausomos Lietuvos laikotarpyje.

Karolė Pažėraitė

Author Karolė Pažėraitė

1971 metais, autorei tebegyvenant Brazilijoje, "Draugo" Lietuviškos Knygos Klubas Čikagoje išspausdino K. P. romaną "Anapilio papėdėje", kurio siužetan autorė įpynę epizodų iš tragiškai mirusio jauno visuomenės veikėjo gyvenimo Jurgio Krasnicko (1902-1922), panaudodama autentiškų jo eilėraščių. Šiame romane autorė vaikystę praleidusi Dzūkijoje, vaizdžiai piešia Dzūkijos gamtovaizdį, jos apylinkių ir ežerų koloritą, rodo besikuriančios Lietuvos idealistiškai nusiteikusių jaunimą, panaudodama savo dienoraščių ištraukas. "Anapilio" vardą autorė paėmė iš J. I. Kraševskio trilogijos, kur Anapiliu vadinamas aukštas kalnas, į kuri lipa mirusiųjų vėlės. Šis žodis buvęs gyvas visą laisvosios Lietuvos laikotarpį Dzūkijoje.

1973 m. rašytoja persikėlė į J. A. Valstybes ir apsigyveno Cicero mieste, kur buvo ir daugiau lietuvių rašytojų — Bern. Babrauskas, Al. Baronas, Gražina Tulauskaitė ir kt.

1982 m. Čikagoje Morkūno spaustuvė išspausdino dar vieną K. P. beletristinę knygą — "Svetimi vėjai"; jame autorė vaizduoja kelių asmenų gyvenimą nuo Lietuvos nepriklausomybės laikų iki dienų Vakarų Vokietijos stovykloje Eichstaett-Rebdorf. Stebime kultūrinę lietuvių ("išvietintųjų asmenų") veiklą, spaudą, politinę galvoseną, religinius aspektus (kun. J. Bružiko misijos, vysk. V. Brizgio vizitacijos...), karių darbo kuopos, UNRA, IRO, "screeningai" ir kt.

Kai kurie personažai čia yra paimti iš romano "Liktūno" — pvz. Linda Juodakytė, kuri pasakojimo gale susitinka su mylimuoju Juozu Svajūnu paleistu iš kanclagerio.

Pasakojimas, kaip ir kitų K. P. veikalų, sklandus, dialogai gyvi, tik visa tai autorė vaizduoja labai lengvai, neparodydama gilesnio personažų vidaus, nesupindama idomesnės intrigos. Dėl to ir kritika pro K. P. veikėjus irgi praėjo labai paviršutiniškai, neskirdama jiems didesnio dėmesio. Kaip laiko dokumentas, tarp atsiminimų, jie išliks dargi su beletristinio drabužio apvaskalu.

Begirkšnojant kavą su pyragaičiais ir besikalbant, Liūda stebėjo sausą pulkininko veidą. Nešyptelėjo pagalvojusi, jog visa tai, kas šioje šimtametėje staltiesėje išrašyta, ryškiai atsispindi svečio veide. Ir jo tautos veide.

Kalba pakrypo politikon.

Pulkininkas aštriu balsu pareiškė:

— Hitleris padarė nepateisinamą klaidą, neduodamas laisvės užimtiems kraštams. Būtų užtekę juos ūkiškai išnaudoti... Mums, tiesa, reikia erdvės plėstis. Bet juk Sovietų Sąjunga, toji žmonių kankintoja, turi derlingų neišnaudotų žemės plotų, kurių būtų užtekę mūsų kolonistams. Sibiro žemės turtų eksplotacija daug duotų Vokietijai. Reikėjo Hitleriui sukaldyti Sovietų Sąjungą į mažas valstybėles, pačią Rusiją palikus etnografinėse ribose. Tada amžiams būtų išvengta Vakarams pavojaus iš Rytų.

Liūdai šmėkštelėjo galvon:

"Kažin, ar tu taip galvojai, kada Hitlerio vardas buvo pačiame zenite?"

O garsiai ištare:

— Taip, jo politika buvo pragaištinga. Mes vokiečių karius pasitikom su gėlėmis, kaip išlaisvintojus, nemaža kraujo mūsų sukilėliai praliejo varant bolševikus namo. Tad mes tikėjomės atgausią suverenines teises. Manėm, kad tik ekonomiškai padėsime vokiečiams, tačiau jūsų valdžia atvirai pasakė, kad mes neturim jokio balso, kad mes esam iš naujo kitų okupantų pavergti, o ne išlaisvinti.

— Wehrmachtas buvo labai nepatenkintas Hitlerio politika, — sumurmėjo pulkininkas.

Liūda nuleido galvą. Buvo begetinanti atrėžti pulkininkui, kad vokiečių kariuomenės vadovybė tik tada nusivylė Hitleriu, kada vokiečiai buvo sumušti prie Stalingrado ir buvo priversti trauktis atgal, tačiau susivaldė. Gana politikos.

Bet vokiečių karys nenurimo.

— Jums, tur būt, žinoma, kad 1944 m. liepos 20 dieną, Wehrmachto žmonės buvo suruošę atentatą prieš Hitlerį. Deja, jis nepavyko, ir dėl to turėjo mirti geriausi mūsų vadovai. Po to Wehrmachtas siūlė Amerikai ir Anglijai eiti drauge su Vokietija prieš Sovietų Sąjungą, bet anie nesutiko.

— Tuo metu aliantai buvo bolševikinės propagandos įtakoje. Jų kraštų visuomenė buvo labai draugiškai nuteikta Sovietų atžvilgiu. Juk tie demokratiškieji kraštai turėjo skaitytis su vieša nuomone, kurią pakeisti reikia laiko.

Čia pulkininkas net pašoko:

— Bet kur tas jankių protas? Susidraugauti su tais azijatais ir jiems padėti kultūringa vokiečių tautą naikinti... Juk jeigu ne amerikiečių pagalba, tai jų kariuomenė būtų išmirusi badu ir mes nebūtume pralaimėję.

Iš K. Pažėraitės romano
"Svetimi vėjai", 136-7 psl.

KRAUJO BALSAS

Kai Jonas Palukaitis atvyko iš Sao Paulo į Santos, dar buvo ankstoka. Jis pasidairė po vitrinas, ir tik tada prisijungė prie eilės, laukiančios tramvajaus. Buvęs beteisis DP, smalsiai stebėjo karo nepaliestus brazilus. Tik du mėnesiai, kai jis du darbininkų transportu atvyko Brazilijon. Todėl jį viskas tebedomina.

— Kokia įvairi publika, — stebėjos jis. — O ypač šitame kurorte. Štai, graži elegantiška dama kalbasi su savo vyru, pakirptais ūsiukais, rūkančiu cigarą, ir pirštinėta ranka žaidžia su skėčiu. Šalia jų dairosi šešiolikinė dukrelė, taip pat graži, kaip ir motina. Tamsūs plaukai, juodos svajingos akys, baltam, lyg piene praustame, veide. Matyti, dukrelė paveldėjusi motinos ispanišką grožį.

Netoli jo pusamžis, apdriskęs vyras tėsė ant šaligatvio didžiulį vėžlį-tartarūgą. Sujaudintas gyvūnas instinktyviai pakišo savo minkštas letenas ir smailą snukutį po nedūžtama lėkšte, kuri buvo jo šarvai, jo namai ir net — skėtis, be kurio padorus brazilas — nė žingsnio.

Dvi juodakės, smulkiai sugarbanotais plaukais, raudonai dažytomis lūpomis, stovėjo ramiai, nesidairydamos. Palukaitis žvilgtelėjo į jų basas juodas kojas ir nustatė, kad gamta daro prajovus. Kam reikėjo juodukų delnus ir kulnis nudažyti ružavai, o veidus palikti juodus?

Čia pat stovi tipiškas brazilų policininkas, kurio veido spalva dar kiek primena prosenelę juodukę, tačiau jo bruožai gražūs ir beveik taisyklingi.

Nuo skvero ateina aukštas germanas su sūneliu, kuris pasimėgaudamas valgo iš cukraus elektrine mašinėle susuktą vatą. Ji jau tirpsta ir per piršteliu varva ant balto lininio švarkelio.

O ten prie kiosko, glaudžiasi indėnų šeima. Basi, apsirengę, kaip nuskurę Sovietų Sąjungos kaimiečiai. Šiaip nė nepažintum, kad tai indėnai. Tik iš kuko palmės karolių, kuriais apsikarstę jų vyrai. Ryšulėliuose taip pat, tur būt, jie turi karolių, laimę teikiančių molinių špygu, margaplunksnių paukščių plunksnų vainikų ir kitokių retenybų ar talismanų, kuriuos ketina pajūryje parduoti.

Bet štai ir tramvajus. Germanas numetė gatvėn didžiulę cigaretės nuorūką. o tų nuorukų ir net sveikų cigarečių daugybė. Ir niekas jomis nesidomi. Net indėnai nekreipia į jas dėmesio. O prieš porą metų Vokietijoje Jonas su draugais darydavo ekspedicijas gatvėn. Kiekviena amerikiečių numesta nuorūka būdavo su pagarba pakeliama ir su pasigardžiovimu per kandiklį surūkoma.

Palukaitis įsikabino į pravažiuojančio tramvajaus tūrėklą, prie kurio prisiglaudęs sėdėjo žmogus su vėžliu ant kelių. Jonui nusibodo žiūrėti į prekybinius namus ir elegantišką publiką, švytirėjančią šaligatviais. Jo akys ieškojo augmenijos. Juk gruodžio mėnuo. Brazilijoje pati vasaros pradžia. Turėtų viskas žaliuoti ir žydėti. Ir iš tikro, kur ne kur prie namų, raudonuoja primaveros ir išdidžios pilnavidurės rožės. O štai dar kažkoks nematytas Pietų šalies medis, puikiai pražydes puošniai lelijavais karpytais žiedais.

Tramvajus prašvilpė miesto centrą, ir Jonas netikėtai pamatė bananų laukus. Po jų vėl prasidėjo miestas. Paskui tramvajus pasuko jūros link ir vienu tarpu ilgai važiavo pajūriu. Įvairaus pavidalo uolos kyšojo iš vandens, o kylančios bangos jas taškė. Kitapus gatvės matyti įvairios statybos vilos ir viešbučiai. Prie vilų žydėjo rožių krūmai ir žaliavo medeliai.

Jonas pasidairė kur išlipti, ieškodamas tilto ir dviejų naujai statomų namų. Ir kaip tik tramvajus sutojo jo ieškomoje vietoje. Čia, kažkur pajūryje, ant smėlio turi atrasti Patirgių šeimą.

— Mamažinia, mamyte, dėdė Jonas ateina, — jis netikėtai išgirdo vaikišką balselį. Tai Patirgių Juozukas, jauniausioji atžala, šaukė žarstydamas smėlį.

Visa pakrantė, lyg grybais miške, numarginta skėčiais. Lietsargiai ir įvairių pavidalų tingios kojos.

Du greta sustatyti raudoni lietsargiai krustelėjo. Iš po jų išlindo dvi moteriškos galvos.

— Sveikas, sveikas, Jonai! Gerai, kad atvažiavai. O mano vyras taip ir negalėjo palikti negociaus (biznio), — bičiuliškai prašneko Patirgienė, į penkiasdešimtuosius žengianti apystorė moteris.

— Dona Tereza, tai mūsų pabėgėlis iš Lietuvos.

Pusamžė moteris, Patirgienės pavadinta dona Tereza, nuoširdžiai ištiesė Jonui grubią darbininkės ranką ir tarė:

— Šiandien prajoj (paplūdimy) karšta, tai nesiskubinkit į vandenį, kad nenusvilintumėt odos. Geriau paplepėkim. Papasakokit, kaip jums čia patinka, ar jau koki darbą suradot?

Jonas, atsiprašęs ponį, nuėjo į kabiną, iš kurios greitai sugrįžo jau su maudymosi kostiumu. Atsisėdęs papasakojo joms, gavęs darbą amerikoniškos mėsos fabrike, Armour, kuris šiek tiek primena lietuvišką "Maisto" bendrovę. Jam tenka dirbti mėsos į vagonus pakrovimo skyriuje. Dažnai tenka jam vienam pakelti pusę jaučio, apie 120 kg. svorio. Jeigu jautis sveria daugiau — kelia dviese. Pirmąjį mėnesį jam buvę labai sunku, dabar jaučiasi

K. Pažeraitės knygų viršeliai
Covers of Karolė Pažeraitė's books

priprantąs. Galėtų ir lengvesnio darbo susirasti, bet kadangi šitas ypač gerai apmokamas, o jam, kaip naujakuriui, pradžioje visko trūksta, o ir apetitas jo kol kas taip pat nepaprastas.

— Žinoma, po tokio badavimo Vokietijoje, — užjaučiamai jam pritarė dona Tereza.

— Priprasit, priprasit, Jonai, — raminamai pridūrė Patirgienė. — Mūsų gyvenimo pradžia Brazilijoje buvo dar sunkesnė. Mes turėjome dirbti fazendoje. O to tai jau jums tikrai nelinkiu. Aš ko galo negavau. Tai vergu darbas!

— Taigi, taigi, mums buvo nekas. Tik su dolerių pagalba išsikaptėm iš fazendų, — pridūrė dona Tereza. — Tai jums čia nebeatinka, Jonai? — nukreipė ji kalbą, nenorėdama nemaloniais pokalbiais drumsti pajūrinę poilsio nuotaiką.

— Gal čia man ir patiktų, — pradėjo atsargiai aiškinti Palukaitis, — bet, kad čia yra viskas kitaip negu Lietuvoje, negu Europoje.

— Argi jums jau taip ilgu savojo krašto? — Motiniškai jautriai nusišypsojo dona Tereza.

— Įspėjot, ponია. Juo toliau, juo labiau mane graužia ilgesys. Tai prasidėjo dar laive, — prisipažino Jonas. — Iš viso, labai gailiuosi nelikęs Lietuvoje drauge su kovotojais už Lietuvos laisvę — kartu su Miško Broliais.

— Taigi ir aš grįžčiau ir mano duktė, jeigu mūsų tėvynė būtų laisva, — tarė dona Tereza ir susimąstė. Paskui, pamačiusi sudžiūvusią devyniolikinę, kuri ką tik buvo išlindusi iš vandens ir kurios gelsvi plaukai varvėjo, ji pridūrė:

— Ar ne tiesa, Gražutė? Susipažinkit su mano dukra, Jonai.

Vaikinas pasisveikinęs su mergaite, pagalvojo kad toji pati mergaitė Lietuvoje kitaip atrodytų. Jos skruostai būtų rožiniai, o akys spindėtų jaunystėje. Brazilijoje, kiek jam teko lietuvių Vila Zelinės bažnyčioj matyti, jos visos išbalusios, išgeltusios. Tarytum braziliška saulutė būtų išgarinusi jų lietuvišką kraują.

Mergaitės motina, supratusi jo kritišką žvilgsnį, pratarė:

— Mano duktė nepakelia šio klimato. Nors ji čia gimusi, bet daktarai jai pataria į šaltesnio klimato kraštą važiuoti, tik tada pilnai pasveiksianti.

— Po poros mėnesių skrisiu Amerikon pas tetą, o iš ten, kai bus galima Lietuvon!

Mergaitės veidas nušvito.

— Mama, ką tu ten kalbi apie mano sveikatą? Ką tie gydytojai nusimano? Mano sveikata priklauso nuo mano nusiteikimo, nuo dvasinės būklės. Jūs tai turite suprasti, ponas Jonai, nes jūs šiek dabar atvykote Brazilijon. Kad jūs žinotumėt, kaip aš visa būtybe trokštu pamatyti savo tėvų šalį ir ten apsigyventi. Taip noriu pamatyti žaliuojančią pušaitę, sveikata kvepiančią, išdykusią voveraitę riešutus beraškančią, tuos mėlynuojančius ežerus, apie kuriuos man mamytė nuolatos pasakoja. Kaip gera stebėti tą kasmemtinį lėtą gamtos atbudimą, po žavingos sidabrinės žiemos. Mano svajonė — apsigyventi kaime ir ten mokytojauti. Prieš karą, dar vaikas būdama, tempiau mamą grįžti į Lietuvą, bet — nespėjom.

— Nuostabu, — teištare Jonas ir patylėjęs pridūrė:

— Tai yra keistas reiškinys, kad panelė Gražutė, čia gimusi svajoja apie Lietuvą ir nori ten jai dirbti. Tai atsiliepia lietuviško kraujo balsas.

— Taigi. Ir brazilšką koledžių baigė ir vis lietuvišku kaimu kvepia, — nusijuokė motina, bet jos pilkų akių žvilgsnis meiliai glamonėjo dukterį.

— Keista mergaitė, — galvojo Palukaitis. — Čia išaugusi, ne tik neprisirišo prie šitos šalies, bet net jos taisyklinga lietuvių kalba nenudažyta brazilškos intonacijos, kurią čia dauguma lietuvių perėmė. Kai kurie vos prieš metus atvykę, jau suspėjo pasisavinti brazilšką tarseną...

— O man jau praėjo noras grįžti. Apsibuvau, apsipratau, — išikišo ponია Patirgienė. — Na ir mano vyras ir vaikai apie tai nenori nė kalbėti. Pereitą savaitę sūnus išigijo kaminjoną (autovežimį) ir išvežioja prekes frigėzams (pirkėjams). Jis labai patenkintas, bet aš jam pasakiau: Nau, nau, gali nesidžiaugti sūnau. Kožnas negocius (biznis) nusibosta.

— Tai tikra ir šventa tiesa, dona Ana. Aš mielai parduočiau savo negocių, jei atrasčiau gerą kupčių. Ir ką nors kitur nusipirkčiau.

O jums, panele, ar nebūtų gaila savojo namo? — Paklausė Jonas.

— Namo — ne. Aš tik gailėčiaus savo kambariuko, savo kampelio. Bet aš visur atrasiu tas pačias sienas ir visur iširengsiu jaukų kampelį. Tačiau lietuviškos gamtos, lietuviško oro aš niekur neatrasiu. Tik Lietuvoje. Mamytė sako, kad ten net ir dūmai gardesni negu svetur. Ten taip pat yra jūra... — tarė ji eidama prie vandens.

O Jonas, žiūrėdamas į pajuodusias uolas vandenyne, iš paskos eidamas, susimąstęs pridūrė:

— Tenai ir jūra kitokia. Ji aitariai kvepia žuvimi, jūros žole, kurią, persunktą jodo kvapo išmeta į krantą, kartu su medaus spalvos gintaro gabalėliais. O smėlis — baltas, baltutėlis. Net akys raibsta...

— Dėde Jonai, — šaukė Juozukas, — ateik. Aš darau metukus. Ateik, paragauti mano bolo (torto).

Jis nenoromis grįžo prie berniuko, kuris iš purvino smėlio "iškepė" pyragą, sukišdamas į jį penkis pagaliukus-žvakes. Kai Jonas priėjo, vaikas užpūtė "žvakes" ir kastuvėliu atriekė gabalą improvizuoto pyrago. Padėkojęs berniukui už "vaišes", Palukaitis grįžo maudyklon. Toli tarp bangų mirgėjo žalia Gražutės kepuraitė. Jau buvo ten beveik beplaukiąs, tik laiku pastebėjo, kad vyrų maudomasi atskirai. Brazilškos padorumo taisyklės.

Kai jis grįžo išsimaudęs, Patirgienė jį pakvietė pietauti. Gražutė su motina pasiliko pajūryje.

— Čiau, — tarė Patirgienė, atsisveikindama su tautietėmis brazilškai.

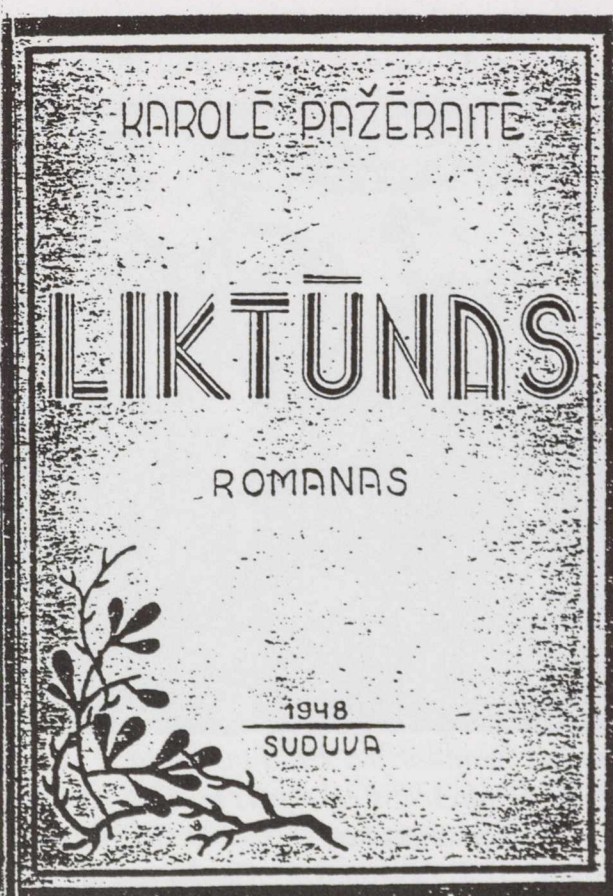
— Čiau, — atsiliepė Gražutės motina.

Mergaitė nusišypsojo Jonui:

— Iki pasimatymo.

Ir nueidamas jis dar galvojo: kažin, ar jam pasigirdo, ar jį tikrai pridūrė:

— Iki pasimatymo Palangos Pajūryje!

Australijoje, Sidnejuje, balandžio 17 d. savo kunigystės auksinį jubiliejų iškilmingai atšventė prelatas Petras Butkus, — kunigas, visuomenininkas, dainius, jaunimo vadovas, jau 38 metus vadovaujas Sidnejaus lietuvių religiniam gyvenimui; jo neišsemiama energija, be pastoracijos, buvo įjungta į dešimtis kitų sričių. Jo rūpesčiu pravedami įvairūs šalpos vajai, įsteigtos Sidnejaus lietuvių kapinės. Daug dirbo ir tebedirba su jaunimu — ateitininkais ir skautais. 1955 m. įsteigė ir tebegloboja šiuo metu vienintelę išlikusią Sidnejaus lietuvių savaitgalio mokyklą, per kurią perėjo didžioji dalis Sidnejaus lietuviško jaunimo, semdamiesi lituanistinių žinių, mokydami savo tautos kalbos.

50 metų Dievo, Bažnyčios, ir tautos tarnyboje

Vyt. Šiaurys

Lietuvos Krikščionybės 600 m. jubiliejaus proga, Romoje, jubilatas P. Butkus įteikia Popiežiui Jonui Povilui II savo parašytą knygą "Tautų šventovėse".

Msgr. P. Butkus, presenting his book "National Holy Places" to Pope John Paul II at the commemoration of the 600 year jubilee of Lithuanian Christianity.

Jubiliejus pradėtas iškilmingomis pamaldomis Šv. Joachimo bažnyčioje, Lidcombe, (Sidnejaus priemiestis) kurioje virš 20 metų, laikomos lietuviškos pamaldos, gausiai dalyvaujant parapijiečiams ir svečiams. Mišiose taip pat dalyvavo J. E. vysk. J. Heaps, vyskupų įgaliotinis emigracijos reikalams, taręs šia proga ganytojišką žodį. Jubiliatui suteiktas specialus Popiežiaus palaiminimas.

Po pamaldų į salėje suruoštus jubiliejinius pietus susirinko keli šimtai žmonių, jų tarpe daug garbingų svečių. Jubilato nueitą kunigo-visuomenininko kelią išsamiai peržvelgė poetas Juozas Almis Jūragis.

Prel. Petras Butkus gimė 1914 m. sausio 9 d. Lekave, Nemakščių parapijoje, Raseinių apskr. 1938 m. balandžio 17 d. baigė Telšių kunigų seminariją ir kurį laiką buvo kapelionu Tauragės ir Telšių mokytojų seminarijose, Telšių amatų mokykloje ir Geležinio Vilko dragūnų pulke. 1943 m., už patriotinę veiklą, vokiečių patalpintas į Soldau koncentracijos

stovyklą. Vėliau apsigyveno Straubingene ir dar karui vykstant organizavo pamaldas ten gyvenantiems lietuviams. Po karo Tuebingeno universitete studijavo filosofiją, kartu eidamas ir kapeliono pareigas Tuebingeno-Pfullingeno lietuvių gimnazijoje ir Reutlingeno lietuvių kolonijoje.

1949 m. balandžio 13 d., kaip paprastas darbininkas, atvyko į Australiją. Čia sutvarkęs reikalingus formalumus, buvo paskirtas Bathursto, N.S.W. pereinamojo ir Cowros šeimų stovykloje kapelionu. 1950 m. pradžioje perkeltas į Scheiville's šeimų stovyklą, o kiek vėliau, tais pat metais — pakviestas lietuvių kapelionu į Sidneją. Be Sidnejaus, jis dar aptarnaudavo lietuvių gyvenančius Wollongene, Newcastely ir Canberroje. Šiose pareigose į randame ir šiandien — po 38 metų.

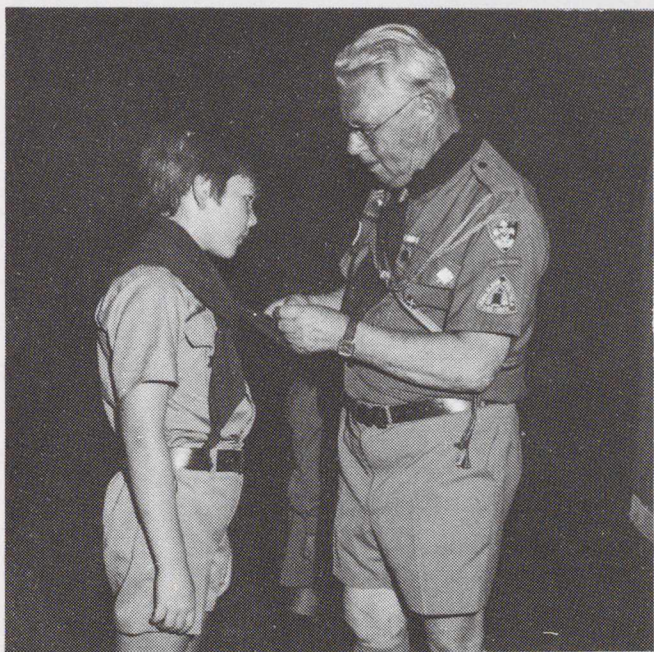
Už savo pastoracinę ir visuomeninę veiklą lietuvių tarpe, jubilatas 1982 m. karalienės Elžbietos II apdovanotas Britų Imperijos ordinu (MBE), tą pačią metų sausio 7 d. Jo Šventenybės Popiežiaus Jono Pauliaus II specialiu dekretu pakeltas į prelatus.

Be savo tiesioginių pareigų jubilatas buvo ir yra įsijungęs į lietuvių bendruomeninį gyvenimą: 1951-52 m. buvo Australijos Lietuvių Bendruomenės Krašto Valdybos vicepirminku, nuo 1951 m. vadovavo savo įsteigtam "Caritas" savišalpos fondui. Jubilatas — ilgametis Australijos Liet. Katalikų Kultūros d-jos ir ateitininkų dvasios vadas. Nuo 1953 m. vadovauja Australijos Liet. Kunigų Sekretoriatui. 1950-1951 m. leido žurnalą "Užuovėja", bendradarbiauja "Tėviškės aiduose", "Mūsų pastogėje" ir kt. periodikoje. 1970 m. parašė ir išleido knygą "Tautų šventovėse". Nuo 1971 m. vadovauja Tautos Fondo atstovybei Sidnejuje.

Telšių Kunigų Seminarijos 1938 m. laida ir seminarijos vadovybė. Pirmoji eilė, iš k.: prel. V. Borisevičius, seminarijos rektorius (nužudytas kalėjime 1948 m.), vysk. P. Bučys, semin. dvasios tėvas, kan. P. Ramanauskas — vice-rektorius (vėliau vyskupas, Sibiro kalinys, miręs Lietuvoje). Antroje eilėje, iš k.: kunigai V. Kunickas, K. Arlauskas, A. Žukas, P. Butkus, V. Zupkevičius (miręs), L. Šarkauskas, V. Senkus (miręs), H. Radvilas (nušautas). Trečioj eilėj iš k.: Br. Šveikauskas (miręs), H. Cirtautas, E. Statkus, J. Žvirblis, V. Paulauskas. Students and faculty at the Seminary in Telšiai, 1938.

Dar 1926 m., mokydamasis Raseinių gimnazijoje, istojo į skautus. 1950 m. paskirtas Sydnejaus "Aušros" tunto, o nuo 1956 iki 1988 m. buvo ir LSS Australijos rajono skautų dvasios vadovu. 1958-63 Australijos skautų laikraštyje, "Pėdsekyje", vedė religinės programos skyrelį — "Tarnyba Dievui". Apdovanotas LSS ordinu "Už nuopelnus", 1980 m. pakeltas į vyr. skautininkus.

L.S.S. Australijos Rajono skautų dvasios vadovas, prel. P. Butkus, Karaliaus Mindaugo stovykloje Mt. Keira, N.S.W., 1987 m., užriša gerojo darbelio mazgelį.

Msgr. P. Butkus, chaplain of the Australian Region of the Lithuanian Scouts' Association, tying a "good deed" knot at the King Mindaugas camp, Mt. Keira, N.S.W., 1987.

Jaunystėje jubilatas baigė Kūno Kultūros Rūmų sporto kursus ir dar ir dabar dėvi jų baigimo sidabrinį ženklelį. Sydnejaus sporto klubas "Kovas", už jo nuolatinę paramą, suteikė garbės nario vardą. yra sukūręs nemažai dainų ir joms melodijų; kai kurios plačiai paplitę.

Iškilmingi jubiliejiniai pietūs užbaigti menine programa, kurią išpildė Aušra Juškienė, paskaitydama savo sueiliuotus linkėjimus jubilatui, sol. Gražina Zigaitytė-Hurbienė sugiedojo jubilato sukurta "Domine, exaudi" ir dainą "Kaip obelis, mamyt, palinkus..."; brolis ir sesuo Šarkauskai paskaitė progai pritaikytų eilėraščių; "Sūkurio" tautinių šokių grupė ir padainavo ir pašoko tautinių šokių.

50-mečio proga jubilatą sveikino visa eilė asmenų bei organizacijų, jų tarpe prel. Meaney, Lidcobes Šv. Joachimo parapijos klebonas, N.S.W. parlamento narys B. Bond ir kt. Perskaityta gausybė sveikinimų raštu iš Lietuvos, Romos, Amerikos, Europos ir įvairių Australijos vietovių.

Minėjimo-pagerbimo dalyviams trumpu žodžiu padėkojo pats Jubilatas, kai kuriuos svečius bei minėjimo rengėjus apdovanodamas Šv. Kazimiero medaliais.

Nors jubilatas jau virš 74 m. amžiaus, bet dar labai judrus ir jo pilna Sydnejaus lietuvių religiniame ir visuomeniniame gyvenime.

Jurgis Gliauda

Alės Rūtos "Daigyno" savitumas

Juozas Eretas, didysis šveicaras-lietuvis, pats nebūdamas tremtinys, iš savo krašto išstumtas vergūnas, 1974 metais parašė maslią ir didžiai teisingą specifinių išeivijos problemų studiją "Išeivijos klausimai".

Nagrinėdamas emigracinės naštos problematiką Juozas Eretas stato tiesmuką klausimą, kas gi esanti toji priverstinės emigracijos esmė, kuri formuoja naują visuomenės kluodą: praeikimas ar uždavinys? Ir autorius stato drastišką prielaidą, esą emigruoti reiškia tam tikra prasme numirti. Gaivintis gyvybės sultimis emigracija gali ilgai, bet jos egzistencija panašėja į agonijos būseną. Vienetams tremtis gali būti kūrybinga, masėms pragaištinga.

* * *

Alė Rūta, kurdama romano "Pirmieji svetur" tąsą, "Daigyną", be abejo juto makabrišką tremties prilyginimą mirčiai, kada tautinės emigracijos kluodas vadintinas "morituri" titulu. Ji juto, kad rašant išeivių generacijų kaitos metraštį tenka šalia būtinių siužeto fraktūros imti ir gilesnę potekstę — patvaresnį išlikimą savo tautinėse pozicijose.

Autorė leido optimizmui išsiskverbti pasakojiman. Juk išeivija miršta lėtai, kaip kiekvienas generacinis kluodas. Mirtis? Tai būseną, kada egzistuojančioji karta praranda priešbuvusios kartos entuziazmą gyventi savo tautos siekiais. Priprantama galvoti, kad tremtyje imanoma turėti kūrybingus herojus (Juozo Ereto tezė); ir masę, "praktiškai" sutampančią su aplinka. Taip patriotizmą paranku pakeisti pragmatizmu.

Jeigu "Pirmieji svetur" buvo veikiami gaivių grynai patriotinių veiklos postūmių, beveik visi gausūs "Daigyno" protagonistai gyvena savo siaurų asmeniškų interesų kiautuose. Jie neburia bendraminčių į sambūrius. Jie nesireiškia kaip idealų tribūnai. Jie gyvena "normaliai" ir vėsta, pagal Juozo Ereto predikciją, sekančiai kartai palikdami dar gilesnę apatiją veikti prolietuviškai, ir taip prisiimdami sau modus vivendi — "Daigyno" gyvensena.

Tačiau Alė Rūta optimistė. Todėl "Daigynas" yra optimistinių išvalgų arsenalas. Autorės veikalas nebuvo plakatinių išeiviškos veiklos generolų portretūra, bet tieji pilkieji idėjos kariai, kurių pagelbos ieško veiklos generolai.

* * *

Skandinavų kraštų romanistės linkusios kurti monumentalius romanus. Ir Pabaltijo romanistė laureatė Alė Rūta stovi šalia su savo monumentalais. Jos romanų serija "Didžioji meilė" pagrįsta idėjingumu. Jos naujoji serija "Pirmieji svetur—Daigynas" pagrįsta giminių ir genčių biologine sąsaja. Ši serija panaši į šeimos kroniką, kuo paremtos romanų serijos prancūzuose. Juk "Daigyno" idėjoms ir biologinei protagonistų evoliucijai atbaigti tradiciniu būdu reikėtų bent tiek atskirų kronikinių tomų, kiek protagonistų dalyvauja "Daigyne" savo išpažinčių deklaracijomis.

"Daigyną" sudarė 26 lygios apimties **ab imo pectore** (atvirai išsamūs) pasipasakojimai, kuriuose autorė virtuoziskai sukoncentravo siužetinę evoliuciją.

Čia ir pasireiškė autorės savitumo strategija. Taip padariusi ji pateikė romanų seriją viename "Daigyno"- masyve. Tai geneologinio medžio paveikslas. Tai biologinės pareinamybės ekspozicija. Tai epilogai, atakuoja ir parbloškia skaitytoją. Tai kelionė epizodo labirintuose. Todėl kartais besikartojas įvykio atpasakojimas gimsta daugiabriaunis ir daugiaspalvis.

Romano veikėjai, palyginamai nėra kalbūs; jie skausmingai santūrūs. Tačiau įtampos momentais jų asmeniškai pergyvenimai pilni dinamikos, dramatizmo, asmeniško skausmo.

Dažniausiai tai pasamones srauto sąvartos, kur asmuo yra įvykio atskleidimo arena. Tai geras Finnegans Wake metodas.

* * *

Kadangi kiekvienas monologas, kaip atskiras autonomiškas romano padalinys, apvainikuotas pavadinimu, galima tartis — tai serijinio romano embrionas. Tokiu būdu "Daigyną" sudarė 26 siužetai-epilogai. Tai unikalūs romano savitumas. Tai "Daigyno" skaitytojo netektis skirti knygų lentynai "Daigyno-Pirmieji svetur" romanų seriją.

"Daigynas" yra medžiaga manding dvidešimčiai romanų. Tai kukliai skaičiuojant, 5200 puslapių! Atskirų, autonomiškų tomų panorama.

Autorės optimistės "Daigynas" duoda gyvybės pilnus personažus, pastatytus kunkuliuojančioje tikrovėje. Romano visuomenė įauga į bėgamąjį laiką, bet išeiviškos kartos egzistencijos šešėliai ir tolimų perspektyvų pavojai, gali būti pramatomai. Tai istorinės realybės kalba...

Simboliškąjį veikalo pavadinimą "Daigynas" gambiai grafiškai interpretavo knygos viršelyje dailininkė Rasa Arbaitė.

Alė Rūta
Daigynas
Romanas
Lietuviškos knygos klubas
576 puslapiai
Kaina 12 dol.
1987

VAIZDAI IŠ

LIETUVIŲ VEIKLOS

Karo nusikaltėlių gėdingos sutarties
sukaktuvių išvakarės

Baltų Lygos sudarytas **Juodo Kaspino (Black Ribbon)** komitetas, Los Angeles, rugpiūčio 22 d., 7 v.v., suruošė gedulo eiseną-demonstraciją, laisvam pasauliui priminti dviejų karo nusikaltėlių Sovietų Sąjungos-Vokietijos, **(Ribbentropo-Molotovo)** Pabaltijo (ir Suomijos, didvyriškai atsispirusios prieš rusiškąją Galiotą, bei Lenkijos) valstybių pasidalijimo sutartį.

Demonstracija, kurioje dalyvavo apie 100 žmonių, užsirišusių juodus gedulo kaspinus, su žvakutėmis, vyko prie Vakarų Vokietijos konsulato. Į gedulingą eiseną įsijungė ir lenkai.

Tautinės vėliavos eisenos metu. Iš k.: Estijos, Lietuvos (laikoma R. Nelsa) ir Latvijos.

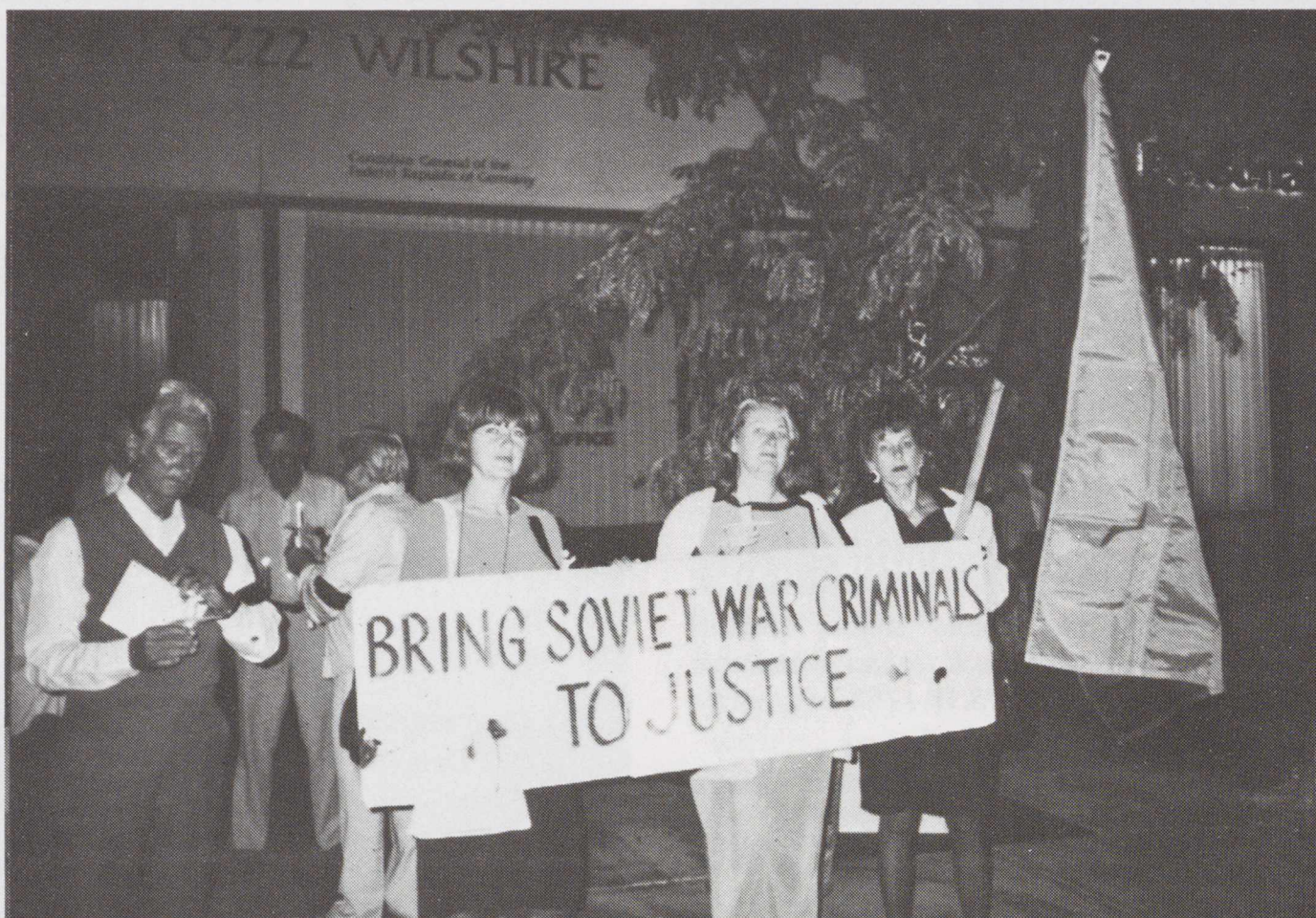
National flags at the procession. From l.: Estonian flag, Lithuanian tricolor (held by R. Nelsa) and Latvian flag.

Eisenoje gausiausi buvo lenkai, po to mes, lietuviai, latviai, ir tik vienas... estas. Gaila, kad apie eiseną nebuvo paskelbta daug anksčiau, gal (?) būtų daug daugiau demonstrantų susirinkę. Žvakučių eiseną-demonstraciją baigta dalyvavusių tautų himnais.

Sekančią dieną pabaltiečių ir lenkų delegacijas priėmė Vakarų Vokietijos generalinis konsulas Leopold Siefker, artimas mūsų konsulo St. Lozoraičio kolega ir draugas, pažadėjęs atkreipti V. Vokietijos vyriausybės dėmesį į Sovietų Sąjungos pavergtų tautų priespaudą, nužmoginimą.

Lietuvius priėmimo atstovavo Danutė Mažeikienė ir Angelė Nelsienė.

Vaje

Lietuviai gedulingos eisenos metu: iš k. A. Mažeika, D. Jasiukonienė, A. Žemaitaitienė ir A. Nelsienė (laiko trispalvę).

Lithuanians at the procession commemorating the infamous Ribbentrop-Molotov pact. From l.: A. Mažeika, Dalia Jasiukonis, Audronė Žemaitaitis, Angelė Nelsa (holding the tricolor).

Eisenos dalyviai su plakatais

Members of the procession with protest signs.

Photos by — Valerija Baltusis

IR GYVENIMO

Jungtinis Amerikos Pabaltiečių Komitetas (JBANC) Washington, D.C. 1988 m. liepos m. įteikė kongresmanui John Miller (D — WA) "Baltic Freedom Award" žymenį už jo pastangas Pabaltijo valstybių laisvinimo byloje. Iš k.: JBANC pirm. latvių atst. Ojars Kalniņš, kongr. John Miller, estų atst. Mari-Ann Rikken ir JBANC igal. prof. dr. Jonas Genys.

Joint Baltic American National Committee (JBANC), presenting the "Baltic Freedom Award" to congressman John Miller (D-WA) for his efforts of freedom for the Baltic states. From l.: JBANC president and Latvian representative Ojars Kalniņš, Congressman Miller, Estonian representative Mari-Ann Rikken, and JBANC member Dr. Jonas Genys.

Priėmimo pas Kalifornijos gubernatorių G. Deukmejian, Los Angeles lietuviai. Iš k.: Gubernatorius, L. Mažeikienė, Ž. Brinkienė-Alex (gilumoje) ir M. Naujokaitis, įteikęs gubernatoriui laišką-memorandumą Lietuvos laisvės reikalais.

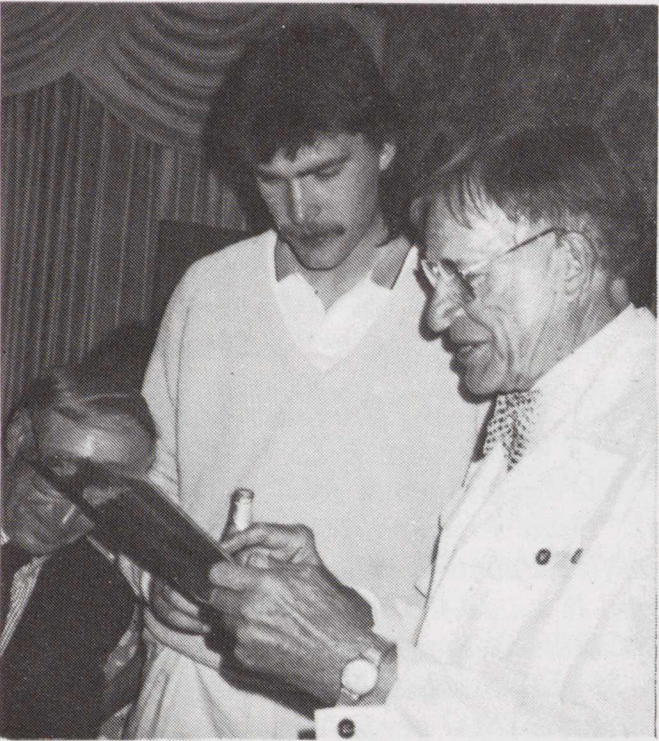
Los Angeles Lithuanians were received by Governor of California G. Deukmejian in his Los Angeles office. From l.: L. Mažeika, Ž. Brinkis-Alex (in the background) and M. Naujokaitis.

"Žalgirio" krepšinio rinktinės žvaigždė Arvydas Sabonis pasirašo knygą "Žalgirio vyrai". Iš k.: G. Kazlauskas, A. Sabonis, dr. R. Giedraitis, R. Jasiukonis

Arvydas Sabonis star player of the Žalgiris basketball team, signing the book "Men of Žalgiris". From l.: G. Kazlauskas, A. Sabonis, Dr. R. Giedraitis, R. Jasiukonis.

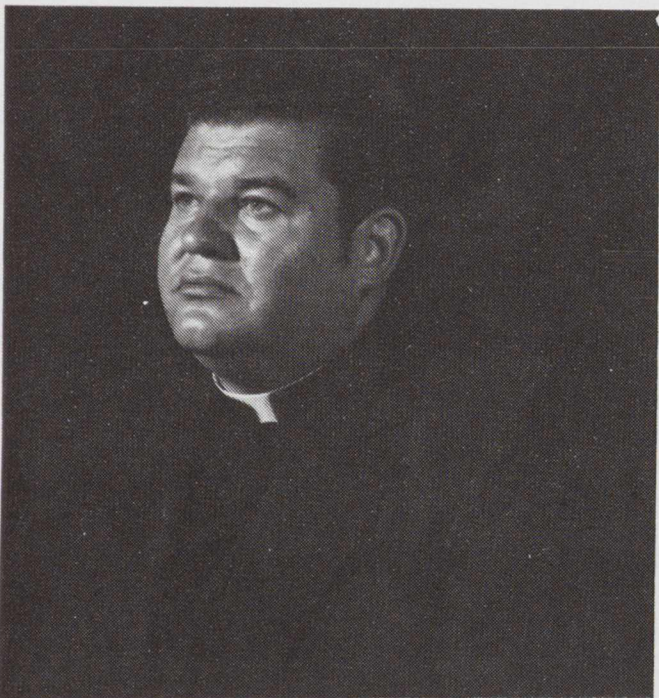
Photo by —R. Jasiukonis

Du krepšinio didieji: 1938 metų Lietuvos krepšinio rinktinės kapitonas Pranas Lubinas ir dabartinė krepšinio žvaigždė A. Sabonis, žiūri į nuotrauką iš tų laikų, kada Lietuva buvo Europos nugalėtoja.

Two basketball giants: captain of the 1938 Lithuanian basketball team Frank Lubinas and current basketball star A. Sabonis, looking at photographs from 1938, when Lithuania won the European basketball championship.

Photo by —R. Jasiukonis

Kun. Albertas Matulis

Fr. Albertas J. Matulis celebrating 30 years of priesthood

Kun. Albertas J. Matulis, Šv. Mykolo Arkangelo lietuvių parapijos klebonas, Bayonne, N. J., išventintas kunigu 1958.V.31, kaip ir jo ordinaras J. E. Theodore E. McCarrick, Ph. D., Newarko vyskupas.

Mūsų labai sparčiai augančios Šv. Mykolo Archangelo parapijos klebonas, sukaktuvininkas kun. A. J. Matulaitis savo 30-ties metų kunigystės jubiliejų, 1988.V.31, atšventė kartu su arkiv. McCarrick Seton Hall universiteto seminarijos istorinėje koplyčioje, So. Orange, N.J. Uoliajam klebonui kun. A. J. Matuliui ir arkivyskupui Theodore E. McCarrick, atšventusiems savo 30-ties metų kunigystę sukaktį, linkime sėkmingiausių, prasmingiausių ir ilgiausių metų.

T. V. Ž.

Nauja lietuviška šeima

Naujavedžiai Tadas ir Danutė Dabšiai.
Newlyweds Tadas and Danutė Dabšys

Losangelietis, lietuviška veikla pasižymėjęs ne vien tik savoje kolonijoje, apdovanotas Kriaučeliūno premija, Tadas Dabšys š. m. liepos m. 16 d. Šv. Kazimiero bažnyčioje susituokė su Dana Pošiute.

Tado ir Danos Dabšių — šauniausios vestuvės, kokias losangeliečiai iki šiol matė: meniškai išpuošta bažnyčia, dar meniškiau išpuošta salė (Dana iš profesijos gėlininkė-dekoratorė, turinti savo prekybą).

Tai buvo didžiausios vestuvės — svečių ir viešnių skaičiumi. Tadas taip ilgai dirbęs su skautais, lietuvių studentų organizacija UCLA (tame pačiame universitete gavo psichologijos laipsnį), PLJ S-ga, chorą, jaunimo ansambliu "Spinduliu", lietuviais respublikonais ir kt., išgijo daug draugų, (jo labai maloni ir draugiška asmenybė irgi daug prisidėjo); Tado tėvai Birutė ir Rimantas, abu — ypatingai veiklūs lietuviškuose darbuose — nenuostabu, kad puotoje dalyvavo 400 žmonių, ir tai tik artimesniųjų.

Nėra abejonės, kad naujoji Dabšių pora ir toliau aktyviai dirbs lietuvybei, kaip iki šiol. Linkime laimingo ir darnaus gyvenimo.

Vaje

Dr. Birutės Galdikaitės trijų metų dukra, Janina Filomena žaidžia su jaunu orangutangu, Borneo salos džiunglėse.

Ši nuotrauka daryta ant dviejų basebolo laukų ilgumo primityvaus tiltelio, einančio virš pelkių ir jungiančio laivų prieplauką su orangutangų mokslinių tyrinėjimų stovykla, kurioje nuolat gyvena apie 20-25 žmonių, daugiausia mokslininkų, iš viso pasaulio. Ši mokslinė stovykla, Borneo salos džiunglėse, vienintelė tos rūšies tyrinėjimų vieta pasaulyje, susideda iš 9 pastatų, susisiekimas įmanomas tik tai upe.

Prof. B. Galdikaitė — tyrinėjimų stovyklos

Prof. Birutės Galdikas' 3 year-old daughter Janina Filomena with her playmate baby orangutan in the jungle of Borneo island.

direktorė, garsi visam moksliniam pasaulyje, kaip geriausia šios mokslo šakos žinovė, jau keliolika metų gyvena Borneo džiunglėse, moka vietinę kalbą; dalijasi savo žiniomis — moka įvairių kraštų mokslininkus, studijuojančius orangutangų gyvenimą, papročius, psichologiją.

Dr. B. Galdikaitė ir jos mokslinis darbas ne kartą buvo aprašyta "National Geographic" žurnale, taip pat kelis kartus buvo rodoma per televizijos 28-tą kanalą.

ENGLISH SECTION

SPEECH DELIVERED BY

DR. FELIKSAS PALUBINSKAS

AT JUNE 1988 COMMEMORATION

IN LOS ANGELES

Today again, as every year in June, we have gathered to commemorate the mass deportation days which occurred 47 years ago.

Those mid-June days of 1941 were unbelievably horrible in themselves. They were the culmination of the genocide effort that was unleashed against the Baltic peoples during the first Soviet occupation.

While the three Baltic countries were still independent, there was some talk of terror and persecution in the Soviet Union. But generally it was considered to be unbelievable and exaggerated.

Even those who lived in the 1918-1920 Soviet Russia before coming back to their free homelands felt that the Cheka terror was a thing of the past.

Soviet agents and sympathizers spread the notion that the Soviet regime had become humane and democratic.

Treaties were signed and there were no major problems at the Soviet borders. So what was there to worry about?

Thus it is not surprising that the events of 1939 caught the Balts quite by surprise.

After Nazi Germany and the Soviet Union signed the Non-Agression Pact (generally referred to as the Molotov-Ribbentrop Pact) on August 23, 1939, the Soviets started playing a fast game in the Baltic states' arena.

Just one month later, on September 25, 1939, Estonia was given an ultimatum and on September 28 signed a pact of mutual assistance with the Soviet Union and had to accept 25,000 Soviet soldiers on its soil.

Four days later, on October 2, 1939, Latvia was placed in a similar situation and on October 5, 1939 signed a mutual assistance pact permitting the garrisoning of 30,000 Soviet troops in Latvia.

Five days later, on October 10, 1939, Lithuanian signed a mutual assistance pact permitting 20,000 Soviet troops in Lithuania.

Already on October 11, 1939, — just one day after signing the mutual assistance pact with Lithuania — General Serov, Deputy Commissar for the Soviet Secret Police (NKVD) issued a secret order with extensive instructions regarding procedures for carrying out the arrest and deportation of Anti-Soviet elements in Estonia, Latvia and Lithuania.

Prof. Dr. Feliksas Palubinskas.
Prof. Feliksas Palubinskas

Dr. Feliksas Palubinskas is a world class economist with credentials as an educator, lecturer and author.

He has held the visiting Senior Fulbright Lecturers post in Austria and in Helsinki and has held a professorship at California State University.

He has authored numerous technical papers and has published a book on Worldwide marketing.

His theories on marketing have been presented at 27 international conferences and symposiums in the United States and across the world.

He is active in Lithuanian affairs as president of the Los Angeles chapter of Lithuanian Catholic Academy of Science.

Not quite nine months later, on June 14, 1940, Lithuania was presented with another ultimatum and the next day 300,000 Soviet troops occupied the country (one soldier for every 10 inhabitants).

Without a moment of rest, on June 16, 1940, Latvia and Estonia were presented with similar ultimatums and the next day were also occupied by Soviet troops.

Barely a month later an "election" was held in all three Baltic countries simultaneously on July 14-15, 1940, to elect parliaments acceptable to the Soviets. Only one list, the Working People's Union, was presented for a vote.

To insure submissiveness during the election, by order of Antanas Sniečkus, on July 11-12, 1940, 2,000 political, cultural and civic leaders were arrested in Lithuania.

Three weeks later, Lithuania (August 3), Latvia (August 5) and Estonia (August 6) were incorporated into the Soviet Union as Union Republics.

Soviet secret police with a "nightly knock on the door", began its search for victims — simply called "enemies of the people".

During the first occupation some 11,500 persons were arrested and incarcerated in various prisons in Lithuania. In Latvia there were 7,161 political prisoners. Actually the number of political prisoners was larger because many prisoners were reported as missing persons.

Political prisoners were subjected to brutal interrogation and torture sessions.

After numerous smaller scale acts of terror, a mass deportation was to be carried out simultaneously in Estonia, Latvia and Lithuania.

The first mass deportation started in the early hours of June 14, 1941.

In Estonia more than 10,000 people (almost 1% of the population), in Latvia about 15,600 people (about 8% of its population) and in Lithuania 34,260 people (1.2% of the population) were herded into overloaded boxcars and deported to remote areas in northern Russia, western and eastern Siberia, Kazakhstan, and Soviet Far East.

Some even ended up on the islands of the Arctic Ocean, where the climate is similar to northern Greenland or Spitsbergen Island.

These deportation journeys often lasted

several weeks under inhuman conditions, during which time the weak and the sick, especially infants and elderly people, perished.

During the first year of Soviet occupation, Latvia lost 35,828 people (or 1.8% of its population) through executions and deportations. Some 60,000 Estonians (5.3% of its total population) were arrested, murdered or deported. Lithuania's loss is estimated at 53,400 (over 1.8%).

The proportion of population that the Baltic States lost during the first Soviet occupation would be equivalent to 22½ million Americans today (7 times Los Angeles City population).

The German occupation supplanted the Soviet occupation and Baltic losses continued to mount. The Nazis either killed or deported from Lithuania 270,000 people.

The defeat of Nazi Germany and the end of the World War II brought no relief to the Baltic people.

The same system of terror and mass deportations was resumed during the second Soviet occupation. Between 1945 and 1950, there were 13 waves of mass deportations in Lithuania.

It is estimated that during the second Soviet occupation Lithuania sustained some 370,000 direct losses in population (12.7%) due to Soviet activities.

Even Soviet sources admit that during the war years Lithuania lost about 850,000 people. That is 29%.

Considering all types of Lithuania's population losses during the Soviet and German occupations, we come up with the staggering number of 1,210,000 (41.4%).

One group of political criminals, the Nazis, are gone.

But the other group, the older one, the Soviet communists, are still around and at work destroying our nations both physically and spiritually.

Although on a smaller scale and in a physically milder form, the tribulations of our people continue to this day.

Those who resist the Soviets can expect to suffer and even die unnatural deaths.

Yet there are people willing to suffer and even die for their noble convictions.

But they need, and they hope for, and they deserve our support.

I believe there are three fruitful areas for our action:

1. We should not permit the victims of past Soviet and Nazi atrocities to fade from our memories and from world consciousness.

Yet it is a sad fact that our martyrs, the victims of past persecutions, are little known outside our own circle.

And, with the passage of time, even among us their memory and facts of the past are becoming vague. To arrest their march into

obscurity, let us establish a memorial museum listing the past victims and circumstances of their suffering and death.

The museum would be a place where we could go and take our children and grandchildren and renew the knowledge and the feeling of ones with those who suffered because of our common cause.

The museum would be a place that strangers could visit and gain knowledge of our situation and develop empathy for it.

Possibly it should be located in Washington D.C., or New York near the U.N.

2. Current freedom fighters need support. They need support in publicising their views and actions.

They also need support in terms of becoming better known so that their safety would be enhanced.

We should stress to the world that these freedom fighters and the Baltic people do not need or want the right to emigrate, but that they should have the right to stay and have a meaningful say in their own countries.

We must stress that we have a right to what was ours for centuries, in fact for several millenia.

3. The perpetrators of genocide and political oppression should not be forgotten or ignored.

They are secretive — they like to work out of public view and pretend that they are people just like others.

It is our duty to expose them — expose as many of them as possible.

The Soviet criminals against humanity have never been properly exposed and accused.

We need a research facility for tracking the thousands of Soviet criminals who are responsible for perpetrating crimes against the Baltic people.

Such work would be a perpetual memorial to the millions of Baltic victims of Soviet atrocities.

It is tedious work, but it would be worth it, to expose these criminals and even bring them to account for their actions before a court of law.

Even if there is no formal court proceeding against those perpetrators of crimes against our people, they will have been exposed.

The publicity of their actions may have a moderating impact on their actions.

The listing of individuals and their crimes should include not only those from the past, such as **Serov, Kratan, Novik, Dembo, Finkelstein, Komod, Macevičius, Todes, Shustin, Guzevičius, Suslov, Shcherbakov** and others.

But also those who today are trying to earn themselves a position in the Soviet structure through suffering and death of others.

In commemorating the victims of the past let us build them a memorial by joining the fight for their ideals.

Fire at Chernobyl-Style Reactor in Occupied Lithuania

A flash fire on Monday, September 5, at a controversial nuclear power station in Lithuania damaged cables used to control and monitor a Chernobyl-style reactor, causing it to be shut down, a senior Soviet official said.

The official, quoted by the Tass news agency, said there were no injuries and there was no radiation leak from the five-year-old reactor at Ignalina, which Soviet energy publications have said is the largest nuclear plant in the world. It produces 1.5 million kilowatts of electricity.

The giant Ignalina reactors drive two 750-megawatt turbine generators that produce electricity for the Baltic republic.

The chief dispatcher of the Soviet Atomic Power Ministry, Erik Pozdyshev, told Tass that the reactor's safety systems automatically kicked in and that the fire had already been put out by the time firefighters arrived. He said no radiation escaped the plant, and there were no injuries among the public or plant employees.

Ignalina, an example of the Soviet penchant for "bigness", has been surrounded by controversy since it went on line in 1983. Last June, Stockholm's Swedish Defense Research Establishment said it registered four separate discharges of radiation in three months at the power station. (*This was confirmed by reliable sources from Lithuania yet the Soviets did not report the incidents. There went "glasnost"! Ed.*)

Swedish DRE said the discharges, although not health threatening, indicated poor safety standards at the station, about 450 miles east of Sweden.

Lithuanian nationalist groups have criticized it as unsafe and badly constructed.

(It is interesting to note that both nuclear power stations Ignalina and Chernobyl were constructed in Soviet occupied countries: Lithuania and Ukraine, not in Soviet RUSSIA proper. Ed.)

INTRODUCTION TO MODERN LITHUANIAN, by Dambriūnas, Klimas and Schmalstieg, Third edition, 1980. 779 p. This book is not for young children, has 40 lessons in its main part; reading selection, vocabulary list, grammar exercises, and a map of Lithuania. \$11.

LITHUANIAN 700 YEARS, edited by Dr. Albertas Gerutis. Lithuania 700 years is the first book to appear in the English language that not only tells the story of the Lithuanian state, but succeeds in explaining the Lithuanian people. Jacket design by Paulius Jurkus. 458 p. \$18.

HISTORY OF LITHUANIA by Dr. Joseph B. Končius. A very condensed history of Lithuania. 142 p. \$3.

All these books are available at: "Lithuanian Days" 4364 Sunset Blvd., L. A., CA 90029. Please add \$1 postage.

Magdalena Stankūnas — Impressions of the Past

Daiva Karuža

The show of Magdalena B. Stankūnas at the Balzekas Museum of Lithuanian culture in Chicago on March 11 to April 10 consisted of a series of new works titled "Impressions of the Past". The works are lyrical, pensive and often exhilarating.

Stankūnas is an artist who has always commemorated the roles of women. In this exhibit she presents a series of woodcuts of Lithuanian women at their chores. These are scenes reminiscent of her earlier life in Lithuania. The women are in touch with the earth and nature, using it for their survival. We see "Mushroom Pickers", a "Shepherd Girl", and the "Potato Harvest". The process of creating the beloved Lithuanian textiles is shown in "Flaxing", "Spinning", "Weaving", and "Linen Bleaching".

There is a kaleidoscopic feeling to the work. Stankūnas's earlier involvement with mosaic can be easily deciphered. Most of the designs are created of small fragments which are then laid together. This tendency to work with small parts to form a larger whole is often found in the art of women. Stankūnas is making an important contribution toward creating a new female imagery. The work is centered, often symmetrical. The directional force, not only in the forms within the work, but also in the content, is to look within.

We are shown glimpses of our cultural past so that we may better see ourselves as we are today. She presents us with symbols that we can use to decode our inner being. With one fine twist of the kaleidoscope she switches us to a higher level of content. The women at work spinning are now depicted as "Laumės", Goddesses which spin the thread of life. Her themes speak of our pagan past. It is this type of contact with ancient pagan spirits that we seem to need to make our lives complete in this hurried computerized world. There is a quest for a new spirituality which is popular today. Stankūnas gives us keys from our heritage and our primordial beginnings to help us on our way. It is especially noteworthy to point out the auras which surround many of the figures. Again the approach to design which has its roots in mosaic may be noted. But, also, auras have a strong spiritual significance and are often written about by psychics who call them the weather vanes of the soul. The color and shape of one's aura is said to reflect the inner being of a person.

"Aš — Jūratė nemarioji", dail. M. Stankūnienės medžio raižinys.
Jūratė, Goddess of the sea — woodcut, by M. Stankūnas.

Some of the Goddesses depicted are of natural forces, "Žemyna", Goddess of Earth, and "Medeinė", Goddess of Forests and Trees. Some, such as "Laima", Goddess of Destiny, "Aušrinė", Goddess of Beauty, and "Gegutė" Goddess of Fortune, represent specific attributes. Others play important roles in life's spiritual dramas: "Raminta" and "Ginta", guardians of the eternal fire and "Laumės", spinners of the thread of life.

A third series on display is based on a poem by the Lithuanian poet Maironis, "Jūratė and Kastytis." Jūratė, Goddess of the Sea, falls in love with an ordinary man, a fisherman and causes the rage of the God of Thunder, "Perkūnas." This series of works have a strong sense of motion that moves toward the last work which is very centered and static, "The Wrath of Perkūnas."

The opening of the exhibit was very well attended, and poetry by Dalia Kucenas was eloquently read by Nijole Martinaitis. The poem, especially written for the opening of the exhibit, makes use of color as a symbol of the eternal value of art and of creation.

COMMUNIST WRITER CRITICIZES MOSCOW'S POLICIES IN LITHUANIA

*Demand for Elevation of Lithuanian to a
"State Language"*

Unofficial telephone reports from Lithuania have claimed that the discussions at the meeting of the Lithuanian Writers Association on April 4-5 were unprecedented in their frankness and passion. Prior to the meeting, signatures were being collected in Vilnius under an appeal to the writers to address "sensitive national questions". The first official account of the "open meeting of the party organization of the LSSR Writers' Association" on "national and international problems" was published in the April 16 issue of the weekly *Literatūra ir Menas*. It contains an abbreviated speech by writer Vytautas Bubnys, who mingles assertions of communist loyalty, party jargon and sharp denunciations of Moscow's policies in Lithuania.

"Rights of Nations" Crushed; "Inhumane Deportations."... The Stalinist policy had crudely violated national relations, grossly distorted the principles of socialist legality, and crushed democracy and the rights of nations... Mass deportations in the middle of June 1941. We don't know who made up the list of men, women and children and who signed them, but we all know the results of this antihuman action during the fascist occupation and after the war. (*The authentic documents of the deportations and the names of the planners and executors are all available. Ed.*) And how damaging... were the postwar deportations, the class struggle (*code name for armed anti-soviet resistance in Lithuania. Ed.*), and the destruction of historic monuments?"

Victims of Stalinist Repression, Blood-stained Spots of History. "When will our historians and our press speak out about the victims of the Stalinist repression — Communists, members of intelligentsia, ordinary people?... many of these (so-called) blank spots of our history are blank, but blood-stained..."

Disastrous Results of Denationalization and Assimilation Policies. "One of the results of Stalinist policy was the theory of the 'merging' (*Russian: sliyaniye. Ed.*) of nations and languages. Even after the unmasking of the Stalin cult, this theory was not rejected — on the contrary, it was further developed and not only theoretically. There were quite a few fervent practitioners even among the philosophers in our republic. This 'theory' had disastrous results — young people were being inculcated with apathy for everything national: for their

native language, history and culture. The histories of the (non-Russian) republics were forced out from school programs, the teaching of national languages and the attention to national languages was reduced”.

Improvements in Lithuanian History Teaching Unsatisfactory. Although the teaching of Lithuanian history is now being improved, Bubnys considers the changes as being far from satisfactory; “The most important thing is that the history of the Lithuanian SSR will remain, as it was earlier, only an appendage to the history of the USSR. The students in the lower grades... will get only very superficially acquainted... with Latvia and Estonia in February 1987.” Bubnys asked: “Why shouldn’t our entire republic be selfsufficient? This idea was prompted by an old sore point — we cannot, we have no right to be kept people, dependents... When someone says that the republic is dependent (on outside aid), then it means that you, too, are a kept person, a second-rate individual, and that is not a happy thought at all. It makes one ask how things really are. The dry claim that constantly flickers before us is that the republic receives more than it gives, but no comprehensive, well-reasoned, scientific data is provided in support of that claim. Well, then, what is the real situation? And if we are really kept people, should we talk about it with pride, as some people do? Such a fact should prompt the deepest concern — what should we do to stop being such? No, I don’t mean an expansion of industry, which is already overexpanded. Soviet Lithuania was artificially expanded, by superficial planning from the Center. The first open and direct disagreement with such planning was voiced over the crude oil exploitation in the Baltic Sea...”

National Languages of Republics Must Become State Languages. Bubnys concluded his speech by expressing his support for the recent proposals for constitutional amendments that would give the national languages of the (non-Russian) republics the status of State languages.

ELTA

LITHUANIAN RECORDS

Whenever you find yourself in the Los Feliz-Silver Lake area, stop by at the *Lithuanian Days* bookstore and select some Lithuanian records, including: opera, folk and classical songs, choirs, soloists, etc.

A BOOK FOR EVERYONE

“The Forest of Anykščiai” (Anykščių šilelis) by Antanas Baranauskas, translated by Nadas Rastenis, introduction by Juozas Tininis, woodcut illustrations by J. Kurminskas. Soft covers — \$3, hard covers — \$4 plus shipping, (only few left).

Published by:

LITHUANIAN DAYS

4364 Sunset Blvd., Los Angeles, CA 90029

tel.: (213) 664-2919

BLACK DAYS IN JUNE

Deportees to Siberia, with only a small window for light and air, in cattle cars on the way to Siberia.

Tremiamieji, beveik akliai uždarytuose, išskyrus mažytį langelį, gyvuliniuose vagonuose pakeliui į Sibirą.

The first individual deportations were carried out prior to Lithuania’s forcible incorporation into the Soviet Union. Only a month after the Soviet army invaded Lithuania on June 15, 1940, the order was given “to deport from the territory of Lithuania and to settle in the Soviet Union the former Prime Minister of the Republic of Lithuania, Antanas Merkys, and the Minister of Foreign Affairs, Urbšys, together with their families, as persons dangerous to the Lithuanian State”. The order to deport these persons was issued on July 16, 1940 by the Minister of the Interior Mečys Gedvilas, who had been assigned by Moscow and confirmed by the puppet president Justas Paleckis.

Preparation for the mass deportation, called “the purging of Lithuania”, was initiated soon after the illegal incorporation of Lithuania into the Soviet Union on Aug. 3, 1940. First the so-called “accounting”, that is lists of the families to be deported, was prepared; then the executive personnel were appointed and instructed about procedures for carrying out the deportation.

The last step for the mass deportation was an instruction issued in Moscow on June 4, 1941 by Serov, the Deputy People’s Commissar of State Security, which applied to the three Baltic States, Lithuania, Latvia and Estonia. The instruction specified every detail of the procedure and manner in carrying out the mass deportation. The operative groups were warned to act firmly and decisively, not to create panic, noise or any kind of resistance. Army units and militia were ordered to stand ready for any eventualities and as guards. Trucks and freight trains should be available beforehand to transport the deportees. The deportees were to be arrested and taken from their homes before dawn. Because the people were caught unawares and at first by night, a wave of terror shook the country.

The first mass arrests were executed on June 14-15, 1941 and continued until war started between Soviet Russia and Germany on June 22. The deportees usually were seized between 1 and 4 a.m. The people had from half to one hour to pack the allowed household articles, and bid farewell to their homes and all they had acquired. The deportees came from all walks of life and represented all ages, not excluding infants, pregnant women, the sick or the very old.

According to data collected by the Lithuanian Red Cross, 34,260 persons were deported during the “black days of June”. Age groups were divided as follows: infants to age 4 — 1,626, children from 4 to 10 years — 2,165, 10 to 18 year olds — 2,587, 18 to 30 — 3,986, 30 to 55 — 7,778, 50 to 70 — 1,681, over 70 — 427. Men and women made up almost equal numbers. The largest groups comprised elementary and secondary school students — 6,378 and farmers — 3,389. These numbers show that the first mass deportation primarily affected the large families of farmers, teachers and workers.

The arrested were taken from their homes to railroad stations and loaded into freight cars, 50-60 persons to a car, although Serov’s instructions specified 25 persons. The windows of the cars were boarded up with only small cracks left open. Men were separated from their wives and in many instances children from their mothers. The people, locked in the cars lacking air and without food and water, had to wait several days until all the arrested were entrained. The long journey into the depths of Russia killed many of the weak and sick. Lithuanian deportees were transported to northern Russia, western and eastern Siberia, Kazakhstan, and the Soviet Far East. Most of the deportees were confined in forced labor camps.

(*Arizonos Lietuvis*, June 88)

Fun With A Dictionary

*Words You Never Heard Before
And May Never Hear Again*

©By Albert Cizauskas

That's right. You can have fun with a dictionary. Samuel Johnson and Noah Webster did. Both invented words that had never been used before, usually by tinkering with Latin expressions and piecing together new verbal hybrids. Just look at a dictionary, especially an unabridged one. A foreign language dictionary is even better; its English section is bound to contain obscure and obsolete expressions, seldom if ever heard before even by pedants, and better left resting in peace within the oblivion of a dictionary.

In reading Lithuanian texts, I use an old dictionary inherited from my father-in-law, compiled by an Anthony Lalís, and published in Chicago in 1915. It's important to point out, at the start, that I'm not criticizing Mr. Lalís. After all, his dictionary may be the first Lithuanian-English dictionary ever compiled. At any rate, it's an heirloom I deeply treasure, and, despite its venerable age, find immensely useful even today.

Still, it's in the nature of foreign language dictionaries to list words that were seldom if ever heard or seen in print before. In this, the Lalís dictionary is no exception. I tried to put temptation behind me, but, weakened by the rigors of the past winter, I succumbed and used some of the more unusual examples in a short playlet.

The definitions may be found below by masochists interested in this sort of thing. The first definition will be the Lithuanian one from the Lalís dictionary, and the second, the definition in standard English dictionaries. In a few cases, the words weren't even to be found in an unabridged English dictionary, but they were so weird that I couldn't resist playing with them. The definitions are given in the order in which they appear in the sketch.

Let's imagine two young women discussing matters of much import during coffee break in the office:

Helen: My John's a real sweet bawcock, but his trouble is that he can be acanthaceous. Gets riled up pretty quick over nothing.

Mary: I should be so lucky. My Pete tends to bibacity. And when he's feeling that way, you should hear the malisons from his mouth. The trouble is that he just can't keep away from the mughouse.

Helen: I know what you mean. But John has another problem. He's very edacious, and edulcorates everything he eats. I tell him over and over again, that one of these days he's going to be edentate.

Mary: Last night, at Pete's apartment, I checked his Canadian Club. He just bought a fifth of the stuff a couple of days ago. Looking at the ullage, I could see that he'd almost finished it off. No wonder he was so oscitant when we were watching TV. Usually, he's pretty operose with his hands and I have trouble reminding him to stop his besetments and keep his eyes on the TV rather than on me. That's when he's really indocible.

Helen: Not to change the subject, but, you know, Mary, something's been wrong with me the last few days. Like I feel so adynamic.

Mary: I know just the thing for you. I read about it in one of the health mags. Take several branches of the aloe plant, elutriate them carefully, then exsiccate them in a bowl with a pestle until all the moisture is removed, pour the juice into a pan, add some flour while heating it up to inspissate the stuff. Then sprinkle a bit of sugar to taste. You'll see how esculent it is. And besides, it's good for you.

Helen: Thanks, Mary. I don't know where I'd be without you. You're a real friend and you're always so full of great ideas. I know what. When I go to church Sunday, I'll offer up some obsecrations for you. In the meantime, I can give you a ride tomorrow when you bring your tim-whiskey in for a tune-up at the garage.

When we absterge our minds from words that weren't meant to be used, let's remember that today the correct use of the English language is fast becoming a lost art. Perhaps it's time to turn to another language. After all, the Greeks had a word for it. Then there's Sanskrit (akin to Lithuanian), or perhaps Volapuk, a universal language invented in 1879. I can just hear it being used at the General Assembly of the UN, with all the delegates angrily Volapuk-ing at each other. And proper English can be taught in the schools again, this time as a dead, classical language.

The Lexicon of Lost Words

Bawcock — *gražuolis, gražus jaunikaitis*
a fine fellow

Acanthaceous — *akstinuotas*
prickly

Bibacity — *girtuokliavimas*
given to drinking

Malisons — *keiksmiai*
curses; maledictions

Mughouse — *karčiama, girtuvė*
*(No English dictionary definition;
freely translated, a bar or saloon)*

Edacious — *valgus, ėdrus*
given to eating excessively

Edulcorates — *pasaldina*
sweetens

Edentate — *bedantis*
toothless

Ullage — *kiek nepritenka iki pilnumo*
(apipilnys)
*the quantity a container lacks
of being full*

Oscitant — *mieguistas, sutinges, tingus*
dull; drowsy

Operose — *darbštus*
industrious; busy

Besetments — *apgulimas (apsupimas)*
an encircling; siege

Indocible — *sunkus išmokinti (negabus)*
*difficult, or incapable of, being
taught*

Adynamic — *silpnas*
weak

Elutriate — *išvalyti*
to purify by washing

Exsiccate — *išdžiovinti*
remove moisture from

Inspissate — *sutirštinti*
thicken, as by boiling

Esculent — *valgomas*
suitable for eating

Obsecrations — *maldos*
religious supplications

Tim-whiskey — *lengvas vežimėlis*
*(no English dictionary definition;
freely translated, a light vehicle,
perhaps a corruption of "tin
lizzie")*

Absterge — *nuvalyti*
cleanse

Volapuk — *volapiukas*
*a universal language invented
in 1879 by a Johann M. Schleyer
of Constance. The Columbia En-
cyclopedia had nothing on it, but
an old English dictionary (Funk
and Wagnalls) did. The interesting
thing is why Mr. Lalís listed this
most unusual term. Does it mean
that Lithuanians are acquainted
with this esoteric language?*

March, 1988

BOOKS IN ENGLISH

Marborough's **LITHUANIAN SELF-
TAUGHT**, by M. Variakojytė-Inkėnienė. Fifth
Edition, 144 p. This system teaches the essen-
tials of Lithuanian language for travel and en-
joyment. \$4.

LITHUANIAN COOKERY. Second revised
edition, 1980. Compiled by Izabelė
Sinkevičiūtė. 326 p. \$10.

7,000 DEMONSTRATE AGAINST BAN ON PUBLIC MEETINGS

Movement for Restructuring
Organizes Rally

7,000 Lithuanians demonstrated in front of the LSSR Supreme Court building in Vilnius, on July 26, protesting against the planned new restrictions of the right to hold public meetings and demonstrations. The Baltic World Council in Strasbourg, France, received a telephone report about the meeting on July 27 from Povilas Pečeliūnas, one of the leading members of the Lithuanian patriotic movement. He said that the demonstration was organized by the recently established Lithuanian Movement to Support Perestroika.

The speakers warned that amending Article 48 of the LSSR Constitution, which guarantees the freedoms of meetings, demonstrations and expressions, would "strengthen the stalinist arsenal" and would make any expression of popular will through public meetings impossible. They insisted that radio and TV and the entire Lithuanian nation should be enabled to express its opinion. Typical signs said: "Freedom of Meetings & Expression!", "Limits to Openness — Space for Stalinism!", "Let's not Allow the Silencing of the People's Voice!", "Thanks for not Forbidding Us to Breathe!"

Other speakers delivered warnings about plans to build more biochemical plants in Lithuania, despite the catastrophic ecological situation.

There were many tricolors of independent Lithuania and national emblems in the crowd. Large contingents of militia and armed forces were concentrated in the area, but did not intervene with the meeting, which was held without an official permit.

ELTA

MOSCOW DECREE BANS

MEETINGS DISAPPROVED BY AUTHORITIES

The Lithuanians who demonstrated on July 26 in Vilnius for the right to hold public meetings, received a prompt answer from Moscow. On July 28, the Presidium of the USSR Supreme Soviet made public a Decree "On the Arrangement to Organize Gatherings, Meetings, Street Processions and Demonstrations in the USSR." The decree stipulates that applications for a permission to hold a meeting must be submitted not later than 10 days before the planned event. Participants must observe the public order and are forbidden to carry weapons or other destructive instruments. However, point 6 of the decree gives the communist authorities the right to forbid any meeting they don't like: "The executive committee of the Soviet of the people's deputies will ban a gathering, meeting, street procession or demonstration, if the purpose for which they are being organized contradicts the USSR Constitution, the constitutions of the Union and autonomous republics, or endangers the public order and the citizens' safety." The decree was signed by the Chairman of the Presidium, that veteran champion of democracy, **Andrey Gromyko**.

After this decree, the word "glasnost" should be written in quotation marks only.

ELTA

Leonardas Valiukas
Leonard Valiukas

Leonardas Valiukas staiga mirė savo bute, rugpiūčio 15 d. Rugpiūčio 21 d. Šv. Kazimiero bažnyčioje prel. V. Bartuška už mirusio sielą sukalbėjo rožinį ir trumpai aptarė velionies gyvenimą. Sekančią dieną palaidotas Forest Lawn kapinėse, lietuvių rajone, Glendale, CA. Laidotuvėmis rūpinosi dr. Z. Brinkis.

L. Valiukas gimęs 1920 m. lapkričio 3 d. Lietuvoje. 1944 atvyko į Vokietiją, mokytojavo lietuvių gimnazijoje Kemptene. 1946-49 m. buvo vienas iš redaktorių "Žiburių" laikraščio leidžiamo Augsburg, Vokietijoje.

Į Ameriką atvyko 1949 m. iškviestas P. Gudelio, Liet. Vyčių veikėjo, Dayton, Ohio, kur dirbo Coca Cola kompanijoje. "Lietuvių Dienų" žurnalo vyr. redaktoriaus Juozo Vitėno patarimu L. V. buvo pakviestas į Los Angeles, kur nuo 1952 iki 1955 m. buvo L. D. žurnalo redakcijos nariu.

Baigęs Pietinės Kalifornijos universitetą (USC), Los Angeles ir gavęs politinių mokslų magistro (MA) laipsnį mokytojavo J. C. Free-mont ir John Marshall aukštesnėse mokyklose.

Leonardas Valiukas aktyviai veikė ateitininkų, Lietuvos vyčių, L. Fronto Bičiulių, L. Bendruomenės ir respublikonų organizacijose. Be "Lietuvių Dienų" bendradarbiavo "Drauge", "Darbininke" ir "Į laisvę" laikraščiuose.

Los Angelėse pasižymėjo surengdamas pirmąjį Lietuvos Vyčių seimą Kalifornijoje. Vienas iš didžiausių jo darbų — suorganizuoti Rezoliucijoms Remti Komitetą, kuris su kongressmano L. P. Lipscomb ir senatoriaus Thomas H. Kuchel pagalba, rezoliucija 416, reikalaujanti Lietuvai, Latvijai ir Estijai laisvės, buvo pravažiuota U.S. kongrese ir senate 1961-62 metais.

L. Valiukas paruošė "Lithuania Land of Heroes" knygą, kurią išleido "Lietuvių Dienų" leidykla.

AFS

"This is terrifying - the serfs BELIEVE what I say!"

LIETUVIŲ RADIO PROGRAMOS

kurios bendradarbiauja su "Lietuvių Dienomis"

LIETUVIŲ DIENOS

Žurnalo ir knygų

PLATINTOJAI

J. A. V-se

Chicago, Ill.—"Patria", "Gifts International", "Parama", "Marginiai"
Cleveland, Ohio—Andrius Mackevičius
Detroit, Mich.—St. Anthony's Parish Library

Los Angeles—P. Domkus
Rochester, N.Y.—A. Sabalis
Waterbury, Conn.—"Spauda"
Woodhaven, N.Y.—"Romuva"

AUSTRALIJOJE

Lewisham — Msgr. P. Butkus
Norwood—K. Pocius
Adelaide, Edwardstown—A. Kubilius
Melbourne-St. Kilda—F. Sodaitis
Mirren, S.A.—J. Rupinskas

KANADOJE

London, Ont.—A. Puteris
Toronto, Ont.—V. Aušrotas, A. Kuolas, St. Prapapas
Montreal, Que.—P. Rudinskas (Parish Library)

AMERIKOS BALSAS (VOICE OF AMERICA)

Rytinė laida 6 val. 15 min. ryto Lietuvos laiku (10:15 vakaro Vašingtone) 31, 38, 42, ir 49 metrų bangomis.
Pirmoji vakarinė laida 18 val vakaro Lietuvos laiku (10 val. ryto Vašingtone) 20, 25 ir 31 metrų bangomis.
Antroji vakarinė laida 20 val. vakaro Lietuvos laiku (12 val. vidurdienį Vašingtone) 14, 15, 20 ir 25 metrų bangomis.
Šie laikai vasaros metu. Žiemos metu tiek Lietuvoje, tiek Vašingtone reikia laikrodį atsukti vieną valandą.

VOICE OF AMERICA
Lithuanian Service
Washington, D.C. 20547

BALTIC BAKERY

ANKŲ ŠEIMA — savininkai

4627 S. Hermitage, Chicago, IL 60629—Telef. (212) LA 3-1510

— ir —

2616 W. 69th St., Cicago, IL 60629—telef. (312) 737-6734

Siunčiame duoną ir raguolius į visas Amerikos dalis

PRAŠOME!

Pagal savo išgalas aukoti TAUTOS FONDUI

savo uždaviniais vykdyti Lietuvos Laisvės Išdūi—laisvajai Lietuvai padėti atsistatyti, 6-šiomis kalbomis ELTOS informacijoms leisti, radijo transliacijoms į okupuotą Lietuvą finansuoti ir politiniams kaliniams gelbėti. Nepamirškite tam tikrą procentą ir savo testamente įrašyti:

Non-profit, Tax Exempt Corporation
LITHUANIAN NATIONAL FOUNDATION
P.O. Box 21073, Woodhaven, NY 11421

LOS ANGELES, CALIF.

KALIFORNIJOS LIETUVIŲ RADIJAS
LITHUANIAN MELODIES

Stotis KTYM, banga 1460 AM
Šeštadieniais 12:30-1:00 p.p.
VLADAS GILYS, pirmininkas
Programų koordinatorius
HENRIKAS BAJALIS
207 N. Windsor Blvd.
Los Angeles, CA 90004
Tel.: (213) 467-6467

BALTIMORE, MD.

"RADIJO PROGRAMA LIETUVIAMS"

Girdima sekmadienio rytais nuo 10:30 iki 11:00
WBMD—750 Kilocycles
Šios programos vedėjai:
Albert J. Juškus—4515 Wilmslow Rd.
Baltimore, MD 21210 Tel. 366-4515
Kęstutis Laskauskas, 1312 Birch Ave.
Baltimore, MD 21227 Tel.: 242-1779

BOSTON, MASS.

Lietuvių Radijo Valanda
LAISVĖS VARPAS

Sekmadieniais 9-10:00 ryto iš WCAV-FM 98
Petras Viščinis, vedėjas
173 Arthur St., Brockton, MA 02402
Telefonas: (617) 586-7209

CHICAGO, IL.

"Lithuanian-American Radio"
—Amerikos Lietuvių Radijo—

Sekmadieniais nuo 7 val. iki 8 val. ryto iš WCEV stoties 1450 AM banga
Programos vedėjai:
Anatolijus Šlutas
Anglų kalbos skyrelis:
Frances Šlutienė
2646 W. 71st. St., Chicago, IL 60629
Tel.: (312) 778-2100

LIETUVOS AIDAI

Kasdien nuo pirmadienio iki penktadienio 8:30 val vakaro
Visos laidos iš tos pačios stoties WCEV 1450 AM banga
Programos vedėja:
Kazė Brazdžionytė
511 SO. NOLTON AVE.
WILLOW SPRINGS, IL 60480
tel.: (312) 839-2511

CLEVELAND, OHIO

LIETUVIŲ RADIO PROGRAMA

TĖVYNĖS GARSAI

Girdima sekmadieniais 6:00-7:00 val. vak.
Stotis WCPN, banga FM 90.3

Vedėjas—Juozas Stempužis
4249 Lambert Rd., Cleveland, Ohio 44121
Telefonas: (216) 382-9268

DETROIT, MICH.

Lietuviškas Balsas—Lithuanian Voice
WCAR—1090 BANGA LIVONIA

Sekmadieniais 8:30 iki 9:00 val. ryto
Visais programos reikalais kreiptis:

KAZYS GOGELIS
13436 Garfield, Detroit, MI 48239
Telef.: 535-6683

LIETUVIŠKŲ MELODIJŲ RADIO VAL.

WPON — 1460 AM
Pirmadieniais ir penktadieniais nuo 3-4 val. vak.

Programos ved. Algis Zaparackas
Bendradarbiai: Ant. Zaparackas, Algis Lapšys, Edv. Skiotys.

2222 Franklin Rd.
Bloomfield Hills, MI 48013

HARTFORD, CONN.

"TĖVYNĖS GARSAI"

Connecticut vlst. liet. kultūrinė valandėlė
WRYM—840 AM

Kiekvieną sekm. 4:30-5:30 val. p.p.
Programos vedėjas A. Dragūnevičius
132 Wellington Dr., Farmington, CT 06032
Tel.: (203) 677-8567

Pranešėjai:

Zita Dapkienė, Alfonsas Dzikas ir
Longinas Kapeckas
ižd. Alis Simonaitis

HOT SPRINGS, ARK LITHUANIAN BROADCASTING SPA

"LEISKIT Į TĖVYNĘ"

Lithuanian Broadcasting SPA

PROGRAM DIRECTOR
SALOMEJA ŠMAIZIENĖ
PROGRAM EVERY SUNDAY — 7:00 AM
KIXT AM 1420

204 Hilltop Dr., Hot Springs, Ark. 71913
Res. Telephone (501) 321-9641

PITTSBURGH, PA.

The First Lithuanian Radio Program in
Pittsburgh, Pennsylvania
Pittsburgh, PA — WPIT—730 kc.
sekmadieniais 12:30-1:00 p.m.
PROGRAMOS VEDĖJAI:
Povilas ir Gertrude Dargiai
Visais reikalais kreiptis:
2040 Spring Hill Rd., Pittsburgh, PA 15243

NEW YORK - NEW JERSEY

"LIETUVOS ATSIMINIMAI" radijo val.
girdima kas ketvirt. iš WNYM stoties
New Yorke, nuo 7-8 v.v. 1330 AM banga
Taip pat klausykite "Music of Lithuania"
programos kas sekm. nuo 1:05 iki 3:00
val. p.p. iš Seton Hall Universiteto stoties
89.5 FM — banga

Direktorius — dr. Jokubas J. Stukas
234 Sunlit Dr., Watchung, N.J. 07060
Tel.: (201) 753-5636

"LAISVĖS ŽIBURYS"

Girdima kiekvieną sekmadienį nuo 9 iki 10 v. ryto iš WNWK stoties 105.9 FM banga

ROMAS KEZYS
217-25 54th Ave., Bayside, N.Y. 11364
Telefonas: (718) 229-9134

ROCHESTER, NEW YORK

DAINOS AIDAS

Sekmadieniais 9:00 iki 9:30 val. iš ryto
stotis WZZI-FM 91.5 mc

IŠLAIKO LIETUVIŲ RADIO KLUBAS

Klubo valdyba: Al Gečas, pirm., R. Kirsšteinas, vicepirm., J. Krokytė, sekr., Rūta Ilgūnaitė, ižd., L. Laukaitienė, narė
320 Durnan St., Rochester, N.Y. 14621

WATERBURY, CONN.

Lietuvių Bendruomenės radijo valanda

"LIETUVOS PRISIMINIMAI"

Sekmadieniais nuo 8:00 iki 8:45 v. ryto
WWCO — 1240 AM

Vedėjas: ANTANAS PALIULIS

33 Chipman St., Waterbury, CT 06708
tel.: (203) 756-1874

MONTREAL, CANADA

LIETUVIŠKAS PUSVALANDIS

Kiekvieną trečiadienį nuo 11 val. 30 min.
CFMB stotis — Banga 1410

Programos vedėjas L. Stankevičius
1053 Cr. Albanel, Duverney, P.Q., Canada
Telefonas: 669-8834

TORONTO, ONT., CANADA

TĖVYNĖS PRISIMINIMAI

Isteigta 1951 m.
Sekmadieniais 2:00 iki 2:30 val. po pietų
iš CHIN stoties. Banga 100.7 FM

Programos vedėja:
Violeta Simanavičiūtė-Laurinavičienė
51 Patricia Dr., Toronto, Ont. M4C 5K2,
CANADA
Telefonas:(416) 690-3416

ROMA, ITALIAIJA

ROMOS RADIJAS

Transliuojamas kasdien nuo 20 val. 50 min.
iki 21 val. 10 min. Vidurio Europos laiku
41.15 ir 50.34 metrų bangomis

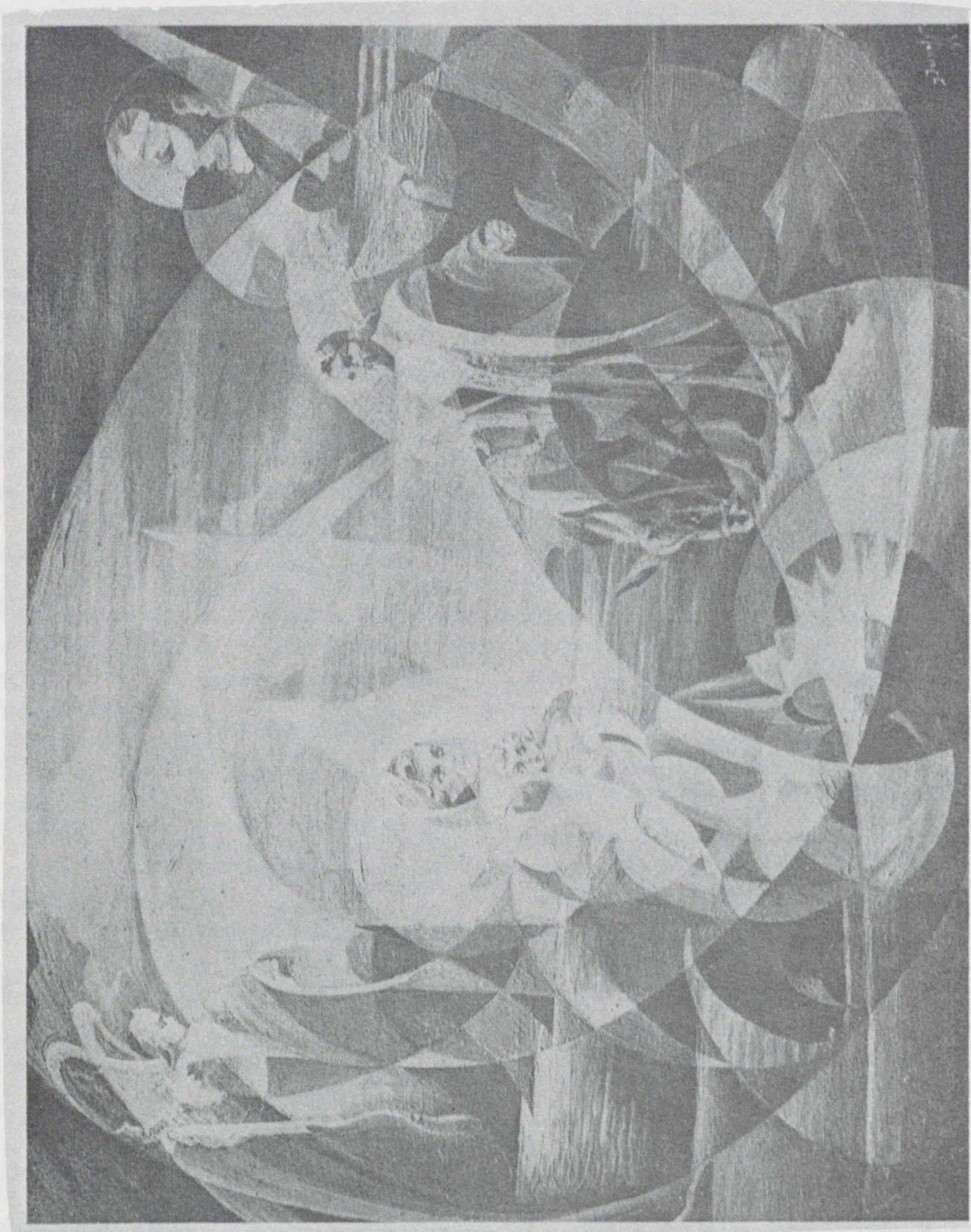
Vedėjas: Dr. J. Gailius
Circonvallazione NOMENTANA 162

VATIKANAS, ITALIAIJA

Programa transliuojama 8 kartus savaitėje
Sekmad. rytais 10:30-11:00 Lietuvos laiku
ir kiekv. vak. 20:15-20:30 Lietuvos laiku
Bangos: 31, 25, 19 ir 196 metrų

Vedėjas: Kun. V. Kaziūnas

Adresas: Sezione Lituana, Stazione Radio
CITTA DEL VATICANO

Pirmieji tremtiniai — Šventoji Šeima
Holy Family — The First Refugees

Purgasquady